UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA
(KELANTAN)

TRANSKRIP WAWANCARA BERSAMA

ENCIK MOHD GHANI BIN DAUD

TOKOH SENI BUDAYA

OLEH:

WAN NUR MAISARAH BINTI NIK MOHAMED 2021846734

NUR ILI NAJ'AA BINTI ZAINUDIN 2021486122

PROJEK INI DIMAJUKAN KEPADA

FAKULTI PENGURUSAN MAKLUMAT CAWANGAN KELANTAN

BAGI MEMENUHI KEPERLUAN KURSUS

IMR 604 – PENDOKUMENTASIAN SEJARAH LISAN

SEMESTER 05 (SEPT 2023 – FEB 2024)

TRANSKRIP WAWANCARA BERSAMA

ENCIK MOHD GHANI BIN DAUD

TOKOH SENI BUDAYA

OLEH:

WAN NUR MAISARAH BINTI NIK MOHAMED	**2021846734**
NUR ILI NAJ'AA BINTI ZAINUDIN	**2021486122**

PROJEK INI DIMAJUKAN KEPADA

FAKULTI PENGURUSAN MAKLUMAT CAWANGAN KELANTAN

BAGI MEMENUHI KEPERLUAN KURSUS

IMR 604 – PENDOKUMENTASIAN SEJARAH LISAN

SEMESTER 05 (SEPT 2023 – FEB 2024)

PENGHARGAAN

PENGHARGAAN

Bismillahirrahmanirrahim,

Bersyukurnya kami kepada Allah S.W.T kerana dengan berkat dan keizinan dari-Nya, maka kami telah dapat menyiapkan tugasan sejarah lisan ini dari awal hingga ke akhir tugasan dengan jayanya.Insyaallah, tugasan kerja kursus ini akan memberikan banyak manfaat kepada kami dari segi pengetahuan dan pengalaman semasa membuat tugasan ini dan juga di masa hadapan.

Seterusnya, kami ingin mengucapkan berbanyak-banyak terima kasih dan setinggi-tinggi penghargaan kepada pensyarah kami bagi subjek "IMR 604 Oral Documentation" iaitu Puan Nurulannisa Binti Abdullah kerana tidak jemu memberi bimbingan, dorongan, dan tunjuk ajar cara-cara membuat tugasan ini mengikut kriteria yang ditetapkan.

Di samping itu, kami ingin mengucapkan ribuan banyak terima kasih dan setinggi-tinggi penghargaan kepada Encik Ghani yang turut membantu dan menerima pelawaan kami bagi menyiapkan tugasan ini. Tanpa kerjasama beliau mungkin kami tidak dapat menyiapkan tugasan ini.

Tidak lupa juga saya ingin mengucapkan ribuan terima kasih yang tidak terhingga kepada rakan-rakan, kedua ibu-bapa kami. Tanpa sokongan mereka mungkin kami tidak dapat menyiapkan tugasan ini. Ini kerana untuk menyiapkan tugasan ini juga memerlukan motivasi, usaha, semangat dan juga cadangan.

Akhir kata, kami ingin mengucapkan jutaan terima kasih sekali lagi kepada semua yang terlibat secara langsung dan tidak langsung menyiapkan tugasan ini. Hanya Allah sahaja dapat membalas budi kalian.

Sekian, terima kasih.

ABREVIASI

SINGKATAN	MAKSUD
EMG	Encik Mohd Ghani
WNM	Wan Nur Maisarah
NIN	Nur Ili Naj'aa
PHD	Doctor of Philosophy
UITM	Universiti Teknologi Mara
SPM	Sijil Pelajaran Malaysia
JKR	Jabatan Kerja Raya
SMKIP KB	Sekolah Menengah Kebangsaan Sultan Ismail Petra Kota Bharu
SIC	Sultan Ismail College
AMN	Ahli Mangku Negara
SMK	Seri Mahkota Kelantan
MP KB	Maktab Perguruan Kota Bharu
MP	Maktab Perguruan
UPSI	Universiti Pendidikan Sultan Idris

RUJUKAN KATA

Ata	hantar
Baloh	gaduh
Bekeng	garang
Bekki	baiki
Belaka	semua
Derak	jalan-jalan
Ginimo	begini
Jenero	tidur
Kijo	kerja
Koli	kuli
Kolumpur	Kuala Lumpur
Lagu mano	macam mana
Lepok	lepak
Maghi	datang
Mmasok	memasak
Muloh	arwah
Ngaja	mengajar
Ore	orang
Pahtu	selepas itu
Pitih	duit
Royak	cakap
Saem	kawan
Smace	selalu
Sor	satu

Soro	suara
Ugama	agama
Wapo	berapa
Wi	beri

ABSTRAK

ABSTRAK

Abstrak: *Temubual ini dilakukan bersama Mantan Guru di Maktab Perguruan Kota Bharu iaitu Mohd Ghani Bin Daud untuk mengetahui tentang perkhidmatan beliau dalam kerjayanya sebagai guru muzik. Temubual ini telah dijalankan di Pusat Kesenian Muzik Tradisional dan Galeri Wakaf Bharu Kelantan. Tarikh temubual tersebut pada 18 Disember 2023 bermula pada jam 8.33 pagi hingga 10.30 pagi. Encik Mohd Ghani Bin Daud merupakan guru gamelan yang berkhidmat di Maktab Perguruan Kota Bharu dan guru muzik di Sekolah Menengah Kebangsaan Ismail Petra. Encik Mohd Ghani Bin Daud mula bekerja dengan Maktab pada tahun 1980 sehingga tahun 2000. Tugas Encik Mohd Ghani Bin Daud tidak hanya terhad kepada jawatan di Maktab Perguruan Kota Bharu, Sekolah Menengah Kebangsaan Ismail Petra tetapi juga berkhidmat di Pusat Kesenian Muzik Tradisional yang terletak di Wakaf Bharu. Pelbagai ujian dan cabaran telah dihadapi oleh Encik Mohd Ghani Bin Daud semasa berkhidmat sebagai Guru Gamelan. Sejarah kehidupan dan kerjaya beliau dapat dijadikan sumber inspirasi kepada semua orang.*

Kata kunci: *gamelan, muzik, kesenian, tradisional, temubual, sejarah lisan, seni kebudayaan*

ABSTRACT

Abstract: *This interview was conducted with a former teacher at the Kota Bharu Teachers College, Mohd Ghani Bin Daud, to find out about his service in his career as a music teacher. This interview was conducted at the Traditional Music Art Center and Wakaf Bharu Gallery Kelantan. The interview date is 18 December 2023 starting at 8.33 am to 10.30 am. Mr. Mohd Ghani Bin Daud is a gamelan teacher serving at Kota Bharu Teachers College and a music teacher at SMK Ismail Petra. Mr. Mohd Ghani Bin Daud started working with the College in 1980 until 2000. Mr. Mohd Ghani Bin Daud's duties were not only limited to positions at Kota Bharu Teachers College, SMK Ismail Petra but also served at the Traditional Music Arts Center located in Wakaf Bharu. Various tests and challenges have been faced by Encik Mohd Ghani Bin Daud while serving as a Gamelan Teacher. The history of his life and career can be used as a source of inspiration for everyone.*

Keyword: *gamelan, music, art, traditional, interview, oral history, performing arts*

ISI KANDUNGAN

ISI KANDUNGAN

TAJUK	MUKA SURAT

Penghargaan.. i - ii

Abreviasi iii

Rujukan Kata .... iv - v

Abstrak .... vi -vii

Isi Kandungan.. viii – ix

Biodata Tokoh.. x – xiii

Pengenalan... xiv - xv

Transkrip

Bahagian 1: Latar Belakang, Pendidikan dan Kerjaya Awal................. 01 - 19

Bahagian 2: Sejarah/Pengalaman Gamelan... 19 - 32

Bahagian 3: Sumbangan.. 32 - 33

Bahagian 4: Harapan... 34 - 36

Lampiran

Log Wawancara... 38 - 43

Diari Kajian... 44 - 48

Senarai soalan.. 49 - 58

Surat Perjanjian.. 59 - 60

Gambar dan Sijil Penghargaan.. 61 - 62

Indeks... 63 - 67

BIODATA TOKOH

BIODATA TOKOH

Nama	Hanafi @ Mohd Ghani Bin Daud @ Wan Daud
Nama Samaran	Cikgu Ghani
Tarikh Lahir	
Tempat Lahir	Kota Bharu
Alamat	Kelantan
No. Telefon	
Profesion	Guru Muzik Gamelan
Bidang	Seni Gamelan

BIODATA PENEMUBUAL

1. PENEMUBUAL PERTAMA

Nama	Wan Nur Maisarah Binti Nik Mohamed @ Nik Mohamed
Tarikh Lahir	
Tempat Lahir	
Alamat	
No. Telefon	
E-mel	
Program	Ijazah Sarjana Muda Pengurusan Maklumat (Kepujian) Pengurusan Sistem (IM245)

2. PENEMUBUAL KEDUA

Nama	Nur Ili Naj'aa Binti Zainudin
Tarikh Lahir	
Tempat Lahir	
Alamat	
No. Telefon	
E-mel	
Program	

PENGENALAN

PENGENALAN

Sejak sekian lama, muzik gamelan Melayu telah menjadi sebahagian daripada masyarakat negara ini. Sesetengah orang berpendapat bahawa muzik ini berasal dari Pulau Jawa, Indonesia. Pada tahun 1800-an, di bawah pemerintahan Sultan Ahmad al-Muadzam Shah, gamelan Melayu mula dimainkan di Istana Pahang. Lebih daripada 60 buah lagu telah dicipta sepanjang perkembangannya, tetapi dipercayai bahawa hampir separuh daripadanya telah hilang. Sehingga kini, hanya 12 daripada 30 lagu yang masih tinggal selalu dimainkan.

Semasa majlis rasmi atau santai di istana, muzik gamelan biasanya dimainkan, terutamanya lagu Joget Pahang. Sembilan lelaki dan enam penari wanita terdiri daripada pemuzik. Gong agong, gong sawokan, gendang ibu, gendang anak, saron pekin, saron baron I dan baron II, gambang dan kenong adalah alat muziknya. Pada tahun 1973, Kerajaan Negeri Pahang membeli semula alat muzik gamelan yang dibawa ke Terengganu. Ia kemudiannya dipulangkan ke Muzium Sultan Abu Bakar di Pekan, Pahang, di mana ia kekal sehingga hari ini. Walaupun gamelan masih boleh didengari pada masa ini, ia hanya digunakan pada majlis rasmi.

Sedikit pengenalan tentang tokoh kami ialah, tokoh kami bernama Encik Hanafi @ Mohd Ghani Bin Daud @ Wan Daud juga dikenali sebagai Cikgu Ghani. Beliau berumur 78 tahun, dilahirkan pada 18 Oktober 1945 di Atas Paloh, Kubang Pasu, Kota Bharu. Beliau dibesarkan di Tumpat oleh ibu bapa beliau. Beliau merupakan anak tunggal dan sudah berkahwin serta mempunyai tujuh orang cahaya mata. Beliau bermula dengan menjadi seorang guru sementara kemudian menjadi guru gamelan yang telah mempunyai banyak pengalaman dalam mengendalikan serta mempersembahkan sesuatu persembahan gamelan. Beliau sudah merantau ke banyak negara demi menuntut ilmu tentang muzik dan bukan sahaja muzik gamelan, tetapi muzik dalam seni lain juga seperti dikir barat, wayang kulit dan sebagainya.

TRANSKRIP

TRANSKRIP

Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh dan Salam Sejahtera. Berikut adalah merupakan temubual sejarah lisan mengenai latar belakang dan pengalaman hidup sebagai seorang tokoh dalam bidang gamelan. Bersama-sama kami ialah Cikgu Mohd Ghani yang merupakan seorang Cikgu Gamelan. Rakaman ini dijalankan pada tarikh 18 Disember 2023 bersamaan dengan hari Isnin pada pukul 8.33 pagi bertempat di Pusat Kesenian Muzik Tradisional dan Galeri Wakaf Bharu, Kelantan. Temubual ini dikendalikan oleh Wan Nur Maisarah Binti Nik Mohamed dan Nur Ili Naj'aa Binti Zainudin. Dengan segala hormatnya temu bual ini dimulakan.

Petunjuk:
EMG: Encik Mohd Ghani Bin Daud
WNM: Wan Nur Maisarah Binti Nik Mohamed
NIN: Nur Ili Naj'aa Binti Zainudin

BAHAGIAN 1: LATAR BELAKANG TOKOH, PENDIDIKAN DAN KERJAYA AWAL

WNM : Apakah nama penuh Tuan?

EMG : Nama saya ialah Hanafi @ Mohd Ghani Bin Daud @ Wan Daud.

WNM Apakah nama panggilan tuan di kalangan keluarga atau rakan kerja?

EMG Di kampung *ni* [ini] orang panggil Cikgu *Nafi* [Hanafi], kalau di tempat kerja saya mengajar di Maktab Perguruan Kota Bharu dan di Sekolah Menengah Ismail Putra dulu *ore* [orang] panggil Cikgu Ghani. *Ore* [orang] panggil Cikgu Ghani ni ialah tempat kerja rasmi, Hanafi pun tempat rasmi juga. Dua-dua nama tu *ore* [ore] panggil tapi kadang-kadang *ore* [orang] panggil Cikgu Pi (ketawa kecil).

WNM : Berapakah umur Tuan?

EMG :

WNM : Di mana Tuan dilahirkan dan dibesarkan?

EMG : Saya dilahirkan di atas saya disitu, tapi saya dibesarkan di Kelantan. *Muloh* [Arwah] bapak saya tu dia jadi pekerja cina kedai Tumpat tu *ore* [orang] panggil kedai bata. (Bunyi gangguan burung) Dulu terkenal dengan kasut bata kan, dia *kijo* [kerja] situ. Tahu-tahu saya dibesarkan ada di situ, teringat-teringat *ado* [ada] di situ *doh* [dah] mungkin *dale* [dalam] tahun *wapo* [berapa] dalam *sembilan belas empat puluh lima* [1945] ke *sembilan belas empat puluh lapan* [1948] ke ingat *duk* [duduk] main-main situ. **Berapa**

WNM : bilangan adik beradik Tuan dan Tuan anak yang ke?

EMG : Saya cuma *seorang* [1 orang] sahaja (ketawa kecil), saya tiada adik-beradik jadi pertama pun saya, *last* [terakhir] pun saya, saya seorang diri sahaja tiada adik beradik.

WNM : Boleh Tuan ceritakan sedikit latar belakang ibu dan ayah Tuan?

EMG : Ok, ibu saya dia, – saya rasa saya tak pernah *tanyo* [tanya] dia *ore* [orang] mana tetapi saya rasa dia – asal dari Kampung Kuban Pasu. Kuban Pasu ni memang terkenal dengan tempat membuat makanan nasi berlauk ke rojak ke memang terkenal masa dulu-dulu. Bapa saya – Wan Daud tu asal di sini Kampung Surau Pasir Pekan di sini. Tapi ada masalah sikit jadi ibu saya berpisah dengan bapa sebenar saya, kahwin dengan satu lagi dinamakan Cikgu Daud, Daud jugak

(ketawa), jadi bagi saya *takdok bezo* [tiada beza]. Kedua-duanya menyayangi saya *belaka* [semua]. Daud tu saya besar dengan Daud jugak la.

WNM : **Adakah Tuan sudah berumah tangga dan berapa Tuan mempunyai cahaya mata?**

EMG : Alhamdulillah, saya dah kahwin, lepas bekerja *tiga* [3] tahun saya dah berkahwin. Allah bagi, ukiran *sembilan belas tujuh puluh dua* [1972] tahun *gitu* [begitu] kahwin. *Gumoloh* [Arwah] isteri saya bekerja di Pejabat Pendaftaran Negara di pejabat kad pengenalan di Kota Bharu. Jadi hasil perkongsian itu, kami dihadiahkan oleh Allah *tujuh* [7] orang anak. Nombor *satu* [1] yang sulung nama Munirah, sekarang ni dia mengajar di Maktab Perguruan Bahasa Antarabangsa di *Kolumpur* [Kuala Lumpur]. Alhamdulillah dia berjaya mendapat *PHD* [Doctor of Philosophy] di *England* dulu masa konvo dulu saya pun *gi* [pergi] ke England. Kemudian anak *kedua* [2] nama Mohd Hamdi bin Hanafi Al Ismat Mad Ghani (tunjuk diri sendiri) *ngajar* [mengajar] *wak* [buat] muzik dan Bahasa Inggeris di Sekolah Kebangsaan Islah di Kota Bharu. Anak *ketiga* [3] (bunyi burung) ialah Mukhlisah, Mukhlisah dia *ngaja* [mengajar] di sekolah swasta di _ _ _ _ _ Mula-mula tu sekolah antarabangsa di Putrajaya kemudian sekarang ni dia tukar sekolah *gi* [pergi] ke sekolah antarabangsa jugak di Shah Alam Kuala Lumpur, cuma tak tanya nama penuh sekolah tu nama apa tak ingat nak tanya. Anak yang *keempat* [4], nama dia Maisarah. – sekarang mengajar di Sekolah Kebangsaan Seri Hartamas Kuala Lumpur. Sedap nama Hartamas tapi *takdok* [tiada] *pitih* [duit] jugak (ketawa). Kemudian anak yang *kelima* [5] ialah Madaha, banyak jadi guru sementara banyak tempat sebelum dapat *kijo* [kerja] tetap. Pernah *jugok* [juga]

mengajar di UiTM Machang. Haa daripada UiTM Machang, pasal agaknya sudah biasa dengan UiTM Machang lepastu minta jadi pensyarah boleh jadi pensyarah di UiTM di – Tapah. Dia kahwin dah, *takdok* [tiada] anak. Kemudian yang *keenam* [6] nama dia ialah Mukhrisah, mengajar di Sekolah *Cochrane* Kuala Lumpur. Yang bongsu Mursyida. Nak dapatkan nama tu bagitahu *ore* [orang] kata *dale* [dalam] perkataan melayu "Mursyid Mursyid" *soro* [suara] meresik bunyi. (ketawa kecil). Perkenal dengan *namo* [nama] Mursyida. Jadi, *tok* [tidak] *kijo* [kerja] lagi. Tahun ni mintak *apply* [memohon] *doh* [dah] dengan Kementerian Pelajaran, jawapannya (bunyi motor lalu) kata nak dapat dah tapi belum dapat posting lagi di mana mengajar tak tahulah di Kuala Lumpur juga tak tahu tapi saya _ _ _ _ tiap hari supaya dia tu boleh mengajar dekat dengan rumah ni ertinya rumah ni pun *takdok* [tiada] orang, dia seorang saja saya pun tua dah jadi boleh tengokkan rumah ni *lepastu* [selepas itu] dia pun boleh muzik jugak tapi alat-alat muzik *banyok* [banyak] *kalu* [kalau] dia tidak ada, *sapo* [siapa] dia la nak jaga lagi. Jadi tadi saya ada kata anak nombor *dua* [2] lah lelaki tu Mohd Hamdi namanya. Dia kahwin dah ada *empat* [4] orang anak. *Satu* [1] anak perempuan *tiga* [3] lelaki yang mengajar di Sekolah Islah Kota Bharu. *Lepastu* [selepas itu] anak *kelima* [5] yang mengajar di Seri Hartamas Kuala Lumpur tu dapat *satu* [1] anak. Jadi, cucu pun tok mari _ _ _ _ cukup tujuh 7 (ketawa kecil). Rasa boleh tangkap tak?? (tunjuk ke tablet)

WNM : (angguk kepala) Apakah hobi Tuan pada masa lapang?

EMG : Dulunya — hobi daripada budok-budok [budak-budak] sekolah rendah menengah derak [berjalan-jalan] main (ketawa). Kawan-kawan saya bagus-bagus, saya *jah*

[je] *hok* [yang] *tok* [tidak] bagusnya. Saya suka *cito* [cerita] bagitahu tak bagus saya nya macam mana. Kawan-kawan saya bagus *belaka* [semua], saya tak bagus sebabnye *saem* [kawan] saya tu belajar boleh kata *'top of the class'* sayanya *'last of the class'* (ketawa kecil) jadi saya tak malu bagitahu tu. Jadi dalam *empat puluh* [40] orang murid gak, nombor *empat puluh* [40] tu saya. Paling-paling tinggi boleh la *tiga puluh tujuh* [37] *tiga puluh lapan* [38]. Jadi tak tahu *lagu mano* [macam mana] nak *royak* [cakap] nya kalu nak baca buku lelap, baca buku *jenero* [tidur] (ketawa kecil). Tapi berkawan dengan kawan-kawan yang pandai-pandai. Saya pernah dimarahi oleh pada – masa saya *duk* [duduk] Tumpat kan, ditegur oleh cikgu-cikgu dia marah *kato* [kata] *"awok ni saya g mano jupo sentiasa awok"* [awak ni kalau saya pergi ke mana-mana mesti jumpa awak] ertinya kuat *bederak* [jalan-jalan]. Saya pun nak buat *ghano* [macam mana], macam tu je la. Petang-petang kawan-kawan keluar kita pergi tepi pantai duk *lepok* [lepak] tepi pantai, main buaian, main gelongsor, main _ _ _ _, main bola.

WNM : Apakah cita-cita Tuan sewaktu kecik dahulu?

EGM : (Suara burung sayup-sayup didengari) Saya dulu tak berani nak bercita-cita sebabnya kalu jadi cikgu _ _ _ _ ibarat kato *"bodoh aku ni"* (ketawa kecil). Mungkin saya ni jadi *koli-koli* [kuli] je punggah barang ke. Tapi, Allah Maha Kaya dia bagi je rezeki saya, bagi juga kejayaan di akhir-akhir. Masa di sekolah dulu saya kuat berlari, *sprinter* [pelari pecut], kalu di sekolah menengah *form* 5 [tingkatan lima] pernah dinobatkan sebagai olahragawan (bangga) tapi *ngaji* [belajar] tak pandai (ketawa). Jadi, apa-apa pun kalu tak jadi *koli* [kuli], jadi askar saja sebab saya kuat berlari, kuat bermain, (bunyi tablet ditarik dari atas sofa),

boleh pergi buting, boleh macam-macam lagi *sabit* [berkaitan] dengan fizikal nya. Dulu *kalu* [kalau] hujung minggu, saya berlari *cross country* [merentas desa] _ _ _ _ daripada Tumpat tu ke Pengkalan Kubor *uley* [ulang] alik. Haa takpo, kalau *baco* [baca] buku takleh (ketawa). Nak jadi askar katanya tapi pakai cermin mata, kemudian macam mana tak tahu lah. _ _ _ _ belajar kelas, orang lain naik kelas saya tak naik kelas, tak pandai. Saya cuba cerita la sekarang ni dulu saya tak bagitahu malu (ketawa kecil). Lepas SPM tak lulus, lepas tu pergi *skoloh* [sekolah] *private* [persendirian] (Kelantan English School Kota Bharu). Masa tu, jambatan tengah buat, saya (bunyi burung) kayuh basikal daripada Tumpat mari ke Kota Bharu kayuh basikal. Takpe kayuh basikal jauh-jauh takpe. Kadang-kadang *kalu* [kalau] nasib baik ada lori JKR (Jabatan Kerja Raya) kan, tumpang lori angkat-angkat basikal naik atas lori (ketawa). Seronok juga saya rasa, *adventurous* [mencabar] juga nak hidup gak. Lepastu dapat tak lulus lepastu bagi cabaran, entah macam mana saya terjumpa dengan seorang tok guru, dia kata *"awak kena baca yassin tiap-tiap pagi alik malam la. Baca Yassin sapa Mubin start [mula] semula, baca pulak lepas mubin satu lagi pulok start semula"*. Jadi berapa kali start [mula] saya buat la, lepas subuh saya buat, jadi itu mungkin salah satunya hikmah Allah tolong. Akhirnya, belajar pun tak berapa ngantuk mana. Jadi rasa boleh la gred *dua* [2] (ketawa). Mintak la jadi askar, gi [pergi] panggil temuduga, Kuala Lumpur, Sungai Besi gi temuduga sana tapi pakai cermin mata aiyaa (suara kecewa). Tak lulus la pasti mugo [sebab] pakai cermin mata siapa-siapa boleh gred *dua* [2] balik. Itu pada tahun *enam puluh enam* [1966], buka guru sementara di Kelantan ni saya mintak, alhamdulillah saya boleh berjaya jadi guru

sementara di Sekolah Menengah Rendah Kuala Krai. Saya duduk di Kota Bharu *kelik* [balik] Tumpat masa tu boleh ngaja di Sekolah Menengah Rendah Kuala Krai. Sapa harini pun ada *contact* [berhubung] lagi dengan budak-budak tu dalam *group* [kumpulan]. Selepas itu, (bunyi tablet dialih), buka Maktab, saya mintak alhamdulillah biar gred *dua* [2] saya berjaya masuk Maktab Perguruan Bahasa Kuala Lumpur (Language Institute) di Lembah Pantai. Jadi disabitkan itu, Allah bagi _ _ kepada saya pengetua situ minggu *pertama* [1] ke minggu *kedua* [2] perjumpaan pelajar baru dengan dia, dia bagitahu "kita di sini nak buka kursus muzik, sesiapa nak boleh *audition* [ujibakat]". Saya pun wak muzik je mintak *audition* [ujibakat], alhamdulillah berjaya boleh mengikuti kursus muzik di situ latih sebagai cikgu muzik. Jadi menarik *hok* [yang] ngajar tu *pulok* [pula] bagus mengajar, saya ingat lagi guru *hok* [yang] mengajar saya *satu* [1] tu _ _ _ _ Suk Tiong cina, *pastu* [lepastu] *satu* [1] lagi Besejayatiraka. Jadi kita pun diajar *tiri* [teori] muzik gred *satu* [1] sapa gred *lima* [5] yang mana peperiksaannya dianjurkan oleh *Royal School of Music London England*. Jadi situ, lulus saya teori situ ada gred *lima* [5] teori. Jadi rasa megah jugak (bangga). *Betulan* [kebetulan] pula saya pergi berjumpa dengan seorang cikgu dari Kelantan dia — ahli muzik, dia belajar muzik dari seorang tokoh muzik di Kelantan, Abdullah Bukhari nama belajar violin. Jadi jumpa dengan dia, balik nanti awak pergi cari dia ni Abdullah Bukhari ni gi belajar muzik dengan dia. Jadi bila tahun keluar Maktab. Itu semua diatur oleh Allah belako la tu, dia pergi kursus satu _ _ _ _. Jadi terima kasih banyak bagi saya berjalan _ _ _ _ Maktab. Antara hok [yang] mula-mula saya gi [pergi] usahakan ialah jumpa dengan —, ore [orang] panggil dia professor tapi

kemahiran dia daripada _ _ _ _ Bukhari, saya belajar muzik dengan dia. Belajar *lima* [5] tahun dapat gred *lima* [5] violin teori. Jadi alhamdulillah, Allah tolong pulok [pula] lepas *graduate* [graduan] daripada MP Bahasa Kuala Lumpur tu, boleh mengajar sekoloh baru di sini. Sekolah baru buka, *satu haribulan satu tahun enam puluh sembilan* [1/1/1969] Sekolah Menengah Ismail Petra Kota Bharu, sekolah *premium school*. Takdok murid lagi, belum dibuka dia khas ambil pelajar-pelajar dari sekolah kebangsaan aliran melayu yang *top* punya. Kalau aliran inggeris Sultan Ismail College yang cemerlang situ, kalau aliran melayu hok [yang] baru bukak (batuk) SMKIP KB. Jadi saya bagitahu saya tak pandaikan, takut saya nak ngaja situ *"duk soh doh panda budok pado aku ni, aku ni tokpah smace"*. Untuk orang lain tu, bila tak berjaya tu jangan kata gagal, ada lagi peluang ruang ada lagi untuk kejayaan.

Jadi, — pergi Pejabat Pelajaran, kebetulan yang menjaga itu bahagian muzik ni ialah Nik Hassan Nik Abdul Rahman, penyelia itulah — di Jabatan Pendidikan Kelantan bagitahu Nik Hassan. Kalu [Kalau] boleh saya tak nak ngajar [mengajar] di SMKIP. SMKIP tu Sekolah Menengah Ismail Petra ya. Eh tak boleh, awak dipilih khas dah untuk duduk di situ. Dia dah percaya *kat* [dekat] saya jadi saya pun ho. Saya takut budak-budak ni sebab pandai budak daripada kita. Sebab tu saya buat rajin, saya buat kelas muzik (bangga), ni tingkatan *lima* [5] belajar di sekolah, tingkatan *empat* [4] belajar di SMKIP tu petang, tingkatan *lima* [5] pagi. Jadi, saya mengajar sebelah petang, saya beritahu kepada murid-murid sekolah itu, dua sesi. Awak yang mana nak belajar muzik, *maghi* [datang] sekolah pukul *dua belas* [12] tengah hari, saya ajar muzik. Haa macam tu. Itulah hari-hari nya.

Jadi saya percaya sangat dalam *ugama* [agama] kita, kita bagi, Allah bagi sesuatu kepada kita. Jadi kita mengajar, Allah bagi sesuatu kepada kita. Jadi, dengan apa dia — muzik *pulok* [pula] ada persembahan situ dan sini, jadi Allah bagi kita kepercayaan oleh rakyat jadi mustahak kita (gelak). Jadi kalau kita tak pandai, kita tak tolong orang, jadi kita tak ada apa. Ha lepastu, sekolah baru kan, nak rasmi sekolah, sekolah SMKIP dibuka pada *satu haribulan satu sembilan belas enam puluh sembilan* [1/1/1969], pada tahun *sembilan belas enam puluh lapan* [1968] saya ada di maktab, *sembilan belas enam puluh sembilan* [1969] mengajar di SMKIP, tak silap saya tahun *sembilan belas tujuh puluh* [1970] rasanya, nak rasmi sekolah tersebut, ada persembahan muzik. Jadi, seronok jugak. Tapi bagusnya budak-budak tu dia sentiasa buat perjumpaan budak masa dahulu. Mereka kata *"ni cikgu ingat tak pernah ajar kami lagu ni [ini]"* Jadi Alhamdulillah jadi ada ingatan *jugok* [juga] daripada budak-budak. Orang pun percaya kat kita, jadi saya jadi *key personnel* bila ada pesta muzik mana-mana dia *ambik* [ambil] saya menjadi — jawatankuasa untuk pertandingan. Laku saya rasanya bila ada *sedak* [sedap] sikit nya, rasa ada yang buat kita rasa kita berguna *jugak* [juga]. Selain daripada tu saya, di sekolah dulu, saya minat pengakap. Jadi, kalau hari minggu ke *takdok* [tidak] *gi* [pergi] mana-mana, kita pengakap kita buat sendiri buat *gi* [pergi] *camping* [berkelah] di Tumpat. Cari tempat kita *mmasok* [memasak] apa semua, jalan kaki. Dari Tumpat ke Kok Keli. *Gi* [pergi] *camping* [berkelah] tu jalan kaki haa, seronok la. Jadi, pada zaman sekolah pada *dua haribulan tiga sembilan belas tujuh puluh* [2/3/1970], maka kerajaan tubuhkan pasukan kadet polis. Jadi saya minat dengan bahagian begini, jadi saya *mintak*

[minta] jadi cikgu kadet polis, maka jadilah saya cikgu kadet polis, platon komander pasukan kadet polis SMKIP. Masa *tu* [itu] ada *empat* [4] buah sekolah sahaja yang ada kadet polis, SMKIP saya, SM Zainab, SM (fikir) Dato' Mahmud Tanah Merah dan satu lagi sekolah apa dah — SM Chung Hwa KB. Ha *empat* [4] buah sekolah sahaja ada. Jadi kalau banyak aktiviti apa-apa kadet polis, dia panggil kita naik lori polis, pergi situ pergi sini. Tak banyak mengajar (gelak) gi *camping* [berkelah], jadi boleh lari sikit daripada kita takut nak ngaja *gapo* [apa] tu tapi okay budak-budak tak tahu kita tak pandai, atas kita. Kalu ngaja muzik lama-lama pun tak berapa seronok. Saya pergi ke *camping* [berkelah], macam-macam ado. Jadi, lama-lama ditambahkan lagi pasukan kadet polis jadi saya tak ingat jadi berapa banyak. Kalu [kalau] hari keputeraan sultan kan ada perbarisan di padang merdeka KB kalu [kalau] kadet polis biasa dia amik daripada SMKIP, sekolah saya. Jadi tiap-tiap tahun baris saya jadi platon komander dari SMKIP KB. "Baris baris… sedia" hoktu [yang itu] berjalan kito pun "dari kiri cepat jalan" dengan pancaragam apa semua sekali. Seronok la kan, bagi saya, saya seronok mungkin bagi dia tak seronok. Ini kena dengan minat saya. Tahun *tujuh puluh empat* [1974] ada buka kursus muzik khas di Maktab Perguruan Ilmu Khas KL, saya pun mintak boleh berkursus sana selama *satu* [1] tahun di MPIK. Jadi seronok banyak pengalaman situ. Jadi nk *choir* [koir] ke gapo —- kerajaan bagi, MPIK untuk *wak-wak* [buat] persembahan *choir* [koir] nyanyi, _ _ _ _ baca quran sebentar nyanyi *choir* [koir] pernah peringkat kebangsaan gi [pergi] nyanyi *choir* [koir] nasyid di Stadium Merdeka. Bila keluar daripada situ, di situ saya jumpa ramai kawan-kawan saya, jumpa kawan baru, kawan apa dia ada sorang yang

selesanya dia masatu baru nak cipta lagu 'Guru Malaysia' jadi rakan saya di situ dia cipta lagu nama dia 'Hashim Bin Ahmad'. (Nyanyi) "Kami Guru Malaysia Berikrar dan Berjanji" ciptaan dia. Hashim Ahmad daripada Perlis. Juga saya berkenal masa tu sekali dengan saya juga ialah Murad, *gemuloh* [Arwah] *belaka* [semua] dah ni, Murad Abdul Hamid dia penyanyi September 5. Masa tu sebelum pada tu dia masuk ada pertandingan kugiran ke apa — masuk, dia dapat juara. Jadi boleh kenal kat sana. *Ore* [orang] hebat-hebat belaka. Daripada Johor pulak Ahmad Bin Hashim, pandai jugak muzik. Lepas kursus balik ke Kelantan jadi Kementerian Pelajaran arah yang mana *wak* [buat] kursus *setahun* [1 tahun] di MPIK terpaksa kena *gi* [pergi] jadi guru muzik beredar. Tidak *macey* [macam] *mulo* [dulu] *hok* [yang] duduk SMKIP satu hari dah, jadi saya jadi guru muzik beredar artinya satu hari di SMKIP, hari Ahad, hari *sena* [Isnin], hari Selaso kena pergi SM Sultan Ismail. Hari rabu khamis di SM Zainab KB. Jadi kebetulan saya, di SIC (Sultan Ismail College) pun ada pancaragam, saya jaga pancaragam situ. Haa seronok laa yang tu secara tak langsung saya boleh belajar saya tak bagitahu saya tak pandai la dalam ni, *gi* [pergi] curi ilmu *gitu* [begitu] saya main (ketawa kecil) kita boleh main. Lepastu *gi* [pergi] ke Sekolah Zainab, jadi ada cikgu pancaragam setahun tu ada gambar staff tu saya ada tiga gambar la. Di SMKIP ada saya, di Zainab ada saya (ketawa) di SIC pun ada saya. Jadi Allah tolong *blako* [belaka] saya, saya boleh katakan tak belajar, *gi* [pergi] curi ilmu gitu ha ye la ada askar — pencen berapa tahun duk *ngaja* [mengajar] pancaragam. Belum saya gi lagi ada dah askar duk *ngaja* [mengajar] pancaragam di SIC tu, jadi saya tengok dia ajar tu saya pun curi ilmu sikit jadi akhirnya bolehla saya nya, jadi itu

la saya bawak. Okay lepastu entah macam mana mari arahan *pulok* [pula] dari Jabatan daripada Kementerian Cikgu Muzik Malaysia ini kena *ngaja* [mengajar] sekolah rendah (ketawa) jadi takpo la dia tukar pulak saya, saya tak ingat tahun *brapo* [berapa]. Hari Ahad saya ngajar di SMKIP juga, hari *sena* [Isnin] Selaso ngajar di Sekolah Menengah Indera Putra KB Wakaf Mek Zainab ngajar muzik, hari Rabu Khamis ngajar di SKIP di kompleks sekolah-sekolah. Ngajar la saya situ hinggakan jadi _ _ _ _ Oleh kerana kebetulan pada masa tu yang saya ngajar di sana tu ada — saya percaya Allah *blaka* [semua] ketentuan guru besar di Sekolah Menengah Zainab Kota Bharu ialah Puan Hajah Rahmah Binti Hussain. Jadi dia tahu saya punya — prestasi kerja saya apa semua. Entah macam mana, jalan di Kota Bharu tu *jupo* [jumpa] dengan dia, masa tu mengajar di sekolah rendah. "Eh Ghani mari awok gi ngaja di Maktab Perguruan Kota Bharu la pulok" _ _ _ _ *keyboard* [papan kekunci] saya tak reti. Isi borang apa semua, *takdok* [tiada] temuduga apa terus ke sana mengajar di Maktab Perguruan Kota Bharu, *satu haribulan lapan sembilan belas lapan puluh* [1/8/1980] menjadi pensyarah muzik di Maktab Perguruan Kota Bharu. _ _ _ _. Okay, jadi pensyarah jadi naik pangkat dah la, naik *setakok* [satu tahap] pangkat tu boleh la. Tapi saya pun tak la pandai sangat. Jadi saya rasa *tokse* [taknak] saya jadi pensyarah muzik tapi budak-budak _ _ _ _ saya kena ajar sungguh supaya buah tangan saya tu boleh buat kerja. Jadi, biasanya tiap-tiap malam saya *gi* [pergi] ke Maktab Perguruan Kota Bharu mengajar muzik. Jadi cikgu muzik pasal kebanyakannya pergi — mohon jadi cikgu muzik, tak pandai muzik, tak belajar muzik. Jadi adalah tanggungjawab saya untuk menjadi cikgu muzik, *all out* kita mengajar muzik. Tapi ada sesetengah

orang ni bagus, ada *group* [kumpulan] jugak dulu-dulu cakap terima kasih sebab ajar kita. Jadi, semuanya boleh pakai ke harini. Seronok jugak sayanya, rasa kita jadi ada pernah *puok-puok* [geng-geng] dio mari *wak* [buat] *reunion* [perjumpaan semula] di sini, nak jumpa Cikgu Ghani. _ _ _ _ Saya rasa berbaloi, rasa puas hati anak murid ingat kita. Okay, — mengajar-mengajar, Allah tolong *pulok* [pula] bagi, buka biasiswa untuk melanjutkan pelajaran di Amerika untuk muzik. Jadi, lepas pada tu sukacita saya bagitau, minat sangat anugerah-anugerah ni saya bila jadi cikgu kadet polis, rapat dengan polis, saya hantar permohonan melalui polis dapat pingat bakti. Kemudian pulaknya, sebelum temuduga tu, ada polis sedang minum di kedai kopi, dia tak tahu saya nak minta biasiswa apa, kalau nak dapat biasiswa mudah *bena* [sebenarnya] kalu ada pingat AMN. Dia tak tahu saya nak mintak apa, Allah bantu semua ni. Saya cukup percaya Allah punya itu. Okay saya pun *wi* [bagi] nama hantar kepada ketua polis Kelantan, tulis situ saya nak AMN. Dia hantar, boleh saya AMN. Lepas tu baru panggil — tahu kan AMN? Ahli Mangku Negara. _ _ _ _ yang mula-mula pingat bakti, *pahtu* [lepastu] AMN, tu ada comel situ alik kiri. Okay kemudian panggil temuduga, minta mohon, jadi nasib baik *gi* [pergi] temuduga tu Allah bagi ketentuan panel temuduga tu ialah Encik Nazri bin Ahmad ketua jabatan muzik MPIK. Jadi waktu MPIK, saya la rajin pergi tolong dia, fotostat ke saya tolong buat. Jadi agaknya dia ingat lagi jasa saya, lepas tu, ada saya bawak sijil AMN jadi tak banyak la soal. Jadi, bukan nak tanya apa tapi berebut nak tengok AMN (gelak kecil). Jadi akhirnya keputusan dapatla saya biasiswa melanjutkan pelajaran ke Amerika Syarikat. Pergi buat di DePaul University di Chicago.

WNM **Berapa tahun belajar di sana?**

EGM 3 tahun,buat *first degree*. Saya tidak la buat PHD atau *master*, saya rasa *first degree* [Ijazah pertama] pun dah padan dah. Orang lain cerdik sungguh-sungguh boleh buat sampai *master*. Tahun pertama, tahun kedua, dia buat *bachelor of music* kemudian tahun ketiga dia buat sungguh-sungguh sampai *master* tak kisah la padan dah dengan *first degree* Alhamdulilah lah. Kita boleh bagi jasa, berkorban. Okay, tapi seronoknya boleh bawak isteri dan bawak 3 orang anak, anak sulung, anak kedua, anak ketiga, duduk di Chicago, belajar di DePaul University. Anak saya pun belajar sana juga, sekolah rendah. Okay *alright* [baiklah], lepas tu tahun *sembilan belas lapan puluh lima* [1985], balik daripada Amerika dengan *degree bachelor of music*, ibaratnya Allah *belaka* [semua] menentukan, tak cari-cari pun. Ibaratnya, belum sampai lagi, Tuanku Mahkota dah tunggu kat rumoh. Kerabat Diraja Kelantan tunggu *doh* [sudah]. Mari rombongan "Cikgu, kita ni istana ni nak buat persembahan muzik ni nak cikgu ajar *choir* [koir]untuk Keputeraan Tuanku Sultan Ismail". *Sor* [satu] pulok pingat kata (ketawa terbahak-bahak) dah la dua dah, tambah *sor* [satu] lagi. Takkan tak bagi (ketawa). Lepastu ajarla, saya buat modal *choir* [koir] tu ada la belajar di MPIK haritu, nasib ingat lagi *choir* [koir] jadi wak *choir* [koir] tu.. Untuk kerabat-kerabat ni suka dio. Persembahan tu pulak raja-raja mari kata "cikgu, terima kasih kerana tolong, jadi *special* [istimewa] tahun ni". Jadi seronoklah kita nya, jadi baiklah kitanya dengan kerabat. Pegawai istana, Tengku Faisal, jadi baik saya dengan dia nak *gi* [pergi] balai besar tu bebas lah, *jupo* [jumpa] masuk *dale* [dalam] bilik balai besar, kalau tidak *payoh* [susah] jugak nak masuk. Jadi, selain

daripada tu pulak, terlebih bebas lagi bila ada bekas pelajar SMKIP mulo kerja disitu, jadi bebas saya. Tidak kita *gi* [pergi] ngaca [kacau] dia, kito pun takdok masa nok ngaca [kacau], borak-borak kosong-kosong (batuk). Okay, lepastu gitu *tiga* [3] ke *empat* [4] tahun saya pun tak ingat la lagu mana, tiap-tiap tahun *choir* [koir]. Sampai satu tahun, saya bagitau ke Tengku Faisal tadi, saya nak anugerah (gelak kecil). Saya duduk depan meja dia jah, tulis biodata sikit, di balai besar tulis ada AMN apa semua tu. "Ouh dah ada AMN nya?" Boleh la SMK, Setia Mahkota Kelantan dia bagi. Pakat tulis gitu je, tak payah isi borang *gapo-gapo* [apa-apa]. Jadi boleh la SMK, Setia Mahkota Kelantan. Okay, itulah saya pun bila balik daripada Amerika ni jadi laku saya. Ingatkan pandai sangat, saya pun tak pandai jugak (gelak kecil). Tapi tak bagitau la kita tak pandai. — Nak buat pesta gendang seribu, rebana seribu di stadium, cari saya. Jadi yang urus semua sekali dia *blako* [semua], pejabat pelancongan *blako* [semua]. Seribu gendang ni macam-macam apa ada, jadi ambik saya untuk jadi *conduct*, jadi ketua. Selain daripada tu pula, saya balik Amerika tu, tahun *sembilan belas lapan puluh lapan* [1988] sampai ke tahun *dua ribu* [2000] tu, banyak tahun juga saya *gi* [pergi] belajar muzik wayang kulit, *gi* [pergi] tempat *ore* [orang] dikir barat *blako* [semua]. Jadi ada menambah pengetahuan, jadi — *demo* [diorang] ambik saya lah untuk *wak* [buat] kiro pasal ada *degree* dari Amerika ni. Kalau *tengok* [lihat] kat rumah saya, banyak _ _ _ _ dalam 30 *butir* [biji]. Tapi *rusing* [risau] tali dia makan diri, putus. Tapi saya masih lagi sayang Kena baiki tu lambat daripada buat yang baru, tukar tali sahaja. Jadi itu dia. Saya pun ada berkenalan juga dengan tokoh muzik di Bunohan tu nama dia Encik Umar. Dia ada kumpulan wayang kulit,

macam-macam boleh, nak Mok Yong ko, mana-mana boleh, sebab dia pandai *belaka* [semua]. Jadi saya pun *gi* [pergi] mana-mana pun saya ikut dia pergi sebab nak dapat ilmu. — Itulah saya menimba ilmu, bukan kata senyap begitu sahaja. Saya nak cari supaya saya ni boleh nak buat kerja, *gi* [pergi] belajar. Kalau tidak, senyap begitu jah. Tidak macam harini bila cikgu muzik sekolah, pernah sekolah tu ada cikgu muzik tapi mintak tolong saya untuk ajar gamelan, ajar apa-apa padahal ada cikgu muzik, tapinya tak guna cikgu muzik. Kalau saya jadi cikgu besar sekolah tu, saya *dera* [buli] cikgu ni, saya *bekeng* [garang] sangat, anak murid saya tahu *bekeng* [garang] saya tu. Nak pandai kena belajar. Lepas jadi cikgu tu, awak kena cari cikgu lagi untuk belajar muzik. Takde, mata pelajaran seronok untuk saya ajar tu muzik. Orang *gi* [pergi] sekolah, semua kena baca buku apa semua. Kita muzik je nyanyi-nyanyi je, seronok pun seronok. Lepastu *popular* jugak kita. Persembahan muzik *gak* [pula] orang tu panggil. *Situ* [disana] panggil buat persembahan, sini panggil untuk buat persembahan, boleh tinggal sekolah pulak. Makan *free* [percuma] dah, tambang *free* [percuma] pula, jadi *popular* kito, laku kitanya. Ada faedah jugak kito *gi* [pergi]. Jadi, saya pun tak berani nak cakap banyak la nanti *baloh* [gaduh] ngan cikgu tu. Tak pandai *gi* [pergi] la cari ilmu, cikgu muzik tapi takleh nak buat *kijo* [kerja]. Budak-budak suka kat kita, kita boleh menghibur, kito pun *popular*. Banyak la faedah nya, tak *boring* [bosan], tapi nak sampai ke peringkat tu usaha, tidakk kata tak pandai tak pandai sebab saya usaha sungguh-sungguh. Okay lepastu — dikir seribu pun saya terlibat juga. Tadi *conduct* gendang serbu, dikir seribu tak sempat nak *conduct* sebab waktu tu tahun *dua ribu* [2000]. Tahun *dua ribu* [2000] tu saya setahun sebelum saya

pencen tu, saya dan kumpulan saya yang Maktab Perguruan Kota Bharu tu dipilih untuk ke Perancis sebulan (bangga). Pergi ke Perancis sebulan untuk buat persembahan. Dia panggil *folklore* [cerita rakyat] festival sebulan di Perancis. Jadi kita bayar tambang daripada Malaysia sampai ke Paris sahaja. Lepas tu dia ambik bas sana, dia *belaka* [semua] tanggung makan apa semua. Selepas tu tiap-tiap kali kita buat persembahan tu ada peruntukan, ada bayaran, simpan duit, nak balik baru dia bagi duit. Jadi baliknya ada duit poket la pula. Jadi hari-hari ada persembahan, malam ada. *Gi* [pergi] buat persembahan depan penonton ramai, beribu-ribu pun ada. Lepas tu di rumah orang tua pun ada, macam-macam. Dia yang atur, kita yang pergi je sebab seronok lah juga. Sebulan tu boleh kata seluruh Perancis kita pergi, seronoknya, memori yang tak dapat dilupakan.

WNM : **Tadi, cikgu cakap tahun 2000 tu dekat dengan cikgu pencen kan. Memang tahun 2000 ke cikgu pencen?**

EGM : Ha ya bulan *sepuluh* [10] tahun *dua ribu* [2000]. Dulu pencen umur *lima puluh lima* [55] jah, bukan *enam puluh* [60]. Jadi, saya pun bagitahu saya daripada budak tak pandai, Allah bagi begitu *special* [istimewa] untuk saya, dengan pingat apa semua. Tapi sebelum pencen tu, saya bagitahu pengetua Maktab Perguruan Kota Bharu, "saya ni, polis bagi dah pingat ke saya, Pingat Bakti, dengan Ahli Mangku Negara, dan Seri Mahkota Kelantan. Ni maktab ni bila nak bagi?" "isi borang lah" jadi saya isi borang, dapat saya empat pingat semuanya _ _ _ _.

WNM : **Tuan mengajar di maktab tu berapa lama? Berapa tahun?**

EGM : Dari satu haribulan lima sembilan belas lapan puluh [1/5/1980] sampai ke *lapan belas haribulan sepuluh tahun dua ribu* [18/10/2000]. Tarikh lahir tu sampai *setakat* [sehingga] tu.

WNM : Okay kita sudah di bahagian latar belakang Cikgu, pergi ke sejarah dan pengalaman gamelan pula. Saya serahkan kepada Ili Naj'aa untuk bertanya soalan.

EGM : Okay boleh boleh.

TAMAT BAHAGIAN 1

BAHAGIAN 2: SEJARAH/PENGALAMAN GAMELAN

NIN : Boleh tuan ceritakan serba sedikit pasal gamelan ni?

EMG : Okay, saya sebenar dulu bila tengok gamelan takut saya *hok* [yang] besar-besar pun *lagu mana* [macam mana] la "aku ni bukannya pandai mana alat muziknya". Lepastu masa kursus satu tahun *sembilan belas tujuh puluh empat* [1974] tu sejak *gi* [pergi] Maktab Perguruan Ilmu Khas tak belajar lagi gamelan lepastu pula *gi* [pergi] kursus di — Kuala Lumpur, kursus pula *gi* [pergi] di Maktab Perguruan Batu Pahat. Di situ saya diperkenalkan dengan gamelan dan yang mengurus nasib baik kawan saya lepastu kita kenal di MPIK setahun tu dia menganjurkan kursus gamelan. Jadi

kenal la saya gamelan sikit-sikit, *ore* [orang] lain pandai pada saya lagi. Saya pun tak pandai sangat (bunyi burung) namun demikian rupanya tak *payoh* [susah] gamelan. Kalau mari sini dua tiga hari ataupun berbakat ajar pagi petang tu boleh *wak* [buat] persembahan. Bagi la tiga hari kata nak wak [buat] persembahan, mudah sangat. Jadi, mula-mula takut la kalau *violin* [biola] duk bertahun, dua tiga bulan duk belajar *hoktu* [yang itu] tak tahu lagi *lagumano* [macam mana] main *guitar* ke, gamelan sekejap sahaja boleh main persembahan. Hebat dunia tu *tidok* [tidak] tapi kita tak bagitahu ke orang lain tentang *basic* [asas] yang kita main yang kita tahu *wak* [buat] persembahan bunyi okay la (ketawa) orang tak tahu pun *lagu mana* [macam mana]. Jadi bila saya pencen tahun dua ribu [2000] tu saya ajak kawan saya, anak murid saya la tu di MP KB. Sekarang ni dia jadi nazir di Persekutuan di Kelantan la, nazir sekolah-sekolah. "Marilah kita *gi* [pergi] beli gamelan di Batu Pahat" ni kawan saya. Lepas saya beli dua *butir* [biji] sarong saya beli (tunjuk alat muzik di depan) nak beli banyak *takdok* [tiada] duit, beli dulu situ. Seribu *sor* [satu] seingat saya beli dia *wi* [bagi] dua set tu dua ribu [RM 2000]. Haa pahtu *tamboh* [tambah] sikit-sikit. *Betulan* [kebetulan] pada masa tu saya ni ada set gamelan dari MP Terengganu dah, pasir panjang ke apa tak ingat dah. Ada saya pinjam daripada maktab sana, duk sini tak hantar-hantar *agi* [lagi] sayanya. Jadi ada la set gamelannya daripada beli *hokni* [yang ini] saya guna *hok* [yang] dia dulu. Jadi saya pun oleh kerana nak beli semua tu takdak duit juga la jadi *hoktu* [yang itu] gambar hok kayu tu (tunjuk arah gambar di dinding). Jadi saya dengan kawan saya tu saya kata "nak bilah gambang sahaja", dia *ata* [hantar] mari saya pun bawak *tepak* [tempat] gamelan *hok* [yang] ada sini (tunjuk alat muzik gamelan) *gi* [pergi] rumah

tukang, saya suruh dia *wak* [buat]. Haa itu ekonomi takdak duit. Bukan takdak duit, ada duit tapi nak guna untuk lain lagi. Jadi gitu la, kemudian ada rezeki lagi beli lagi. Jadi boleh *ore* [orang] mari kito belajar, kalu dari *puok-puok* [geng-geng] daripada Chiang Mai (Thailand) mari sini dulu, kito mari sekejap *puok-puok* [geng-geng] dia ramai mari kita ajar main gamelan dia boleh main tu dia duk menari sini *lambo* pula dah (ketawa). Itulah saya mulanyo takut sayanya rupa-rupanya tak payah mana sangat. *Kalu* [kalau] cerdik ada bakat, cerdik tapi takdak bakat takleh main jugak. Dia kena ada bakat mudah.

NIN **Apakah keistimewaan gamelan ini?**

EMG : Keistimewaan gamelannya dia nombor *satu* [1] *ore* [orang] tengok comel la dia ada persembahan gamelan *napok* [nampak] hebat lepastu kita pun buat persembahan tak banyak sangat lagu-lagunya. Ada dua tiga pun *ore* [orang] *kelih* [lihat] comel dengan main disiplin apa semua sekali *ore* [orang] kata okay la. Main depan Raja ke depan Menteri Besar ke, dale Konvo ke takpo bereh. Tapi *hok* [yang] tak istimewanya berat nak angkat la sana sini (pasrah). Istimewa dia mudah la bagi saya lepastu suara dia *okay* jugak la. Kalau sekolah nak main, mari [rumah] saya dulu belajar beberapa hari lepastu biar *staff* [pekerja] dia pun berani nak *wak* [buat] *gi* [pergi] ke sekolah untuk *wak* [buat] persembahan (selesema). Sebab dia rasa lepas dia *wak* [buat] persembahan sudah tu mari hantar selalu.

NIN : **Apa yang membuatkan cikgu tertarik dengan bidang gamelan ini berbanding dengan bidang lain?**

EMG : (Suara burung berkicauan) Sebab saya kata *bakpo* [kenapa] pasal gamelan ni mudah sekali. Kalu nak main alat lain lambat, *payoh* [susah]. Jadi alat lain kita main muzik wayang kulit dengar lagu "Bertabuh", "Ulu Balang", "Pok Dogo" semua sekali. Haa lagu dia lepastu kita gabungkan dengan gamelan. Gamelan dia ada cara dia tapi bagi saya namakan sendiri 'Gamelan Kelantan'. Main lagu "Teng Teng Teng" (sambil menggerakkan jari) gaya sungguh negeri Kelantan lepastu dengan wayang kulit jadi _ _ _ _ Kelantan. Tapi dia beza *nga* [dengan] *hok* [yang] lain gamelan ni kalu *keyboard* [papan kekunci] beberapa lagu boleh main ni *note* dia terhad. Dia ada enam *note* sahaja C-D-E-G-A, dia F dengan B tidak ada. Jadi kalu nak main *sharp flat* tidak ada itu sahaja. Jadi padan la untuk — buat persembahan spontan boleh Kalu kita nak main *hok* [yang] lain, jadi *payoh* [susah] la nak pandai lagipun kita takdak masa sangat jadi buat persembahan menarik *supo tulo* [macam biasa]. *Ore* [orang] tengok nya *napok* [nampak] okay, menarik disiplin molek la puas hati *belaka* [semuanya]. Setakat mana kita main tu semua *ore* [orang] puas hati. Kita pergi main Indonesia pun tengok main lagu gamelan raso *gi* [pergi] tengok di Supermarket Bandung di bawah tu ada dia main gamelan tapi saya rasa gamelan kita sedak [sedap] lagi (ketawa dengan bangga). Dengan *gerobok* [bekas]semua sekali menarik la.

NIN : Adakah gamelan ni terdiri daripada alat daripada Malaysia ke atau tempat lain juga?

EMG : Gamelan ni asalnya dari Indonesia, saya pun *gi* [pergi] ke Jakarta mulo nok *gi* [pergi] sangat tempat wak gamelan tapi tak berani nak pergi la *mugo* [ebab] kita takut *gi gi* [pergi-pergi] tak jupa tempat takleh nak balik di Indonesia, di mana tempat saya tidak

tahu Jakarta ke Bandung ke. Tapi di Malaysia kita pun ada jugak buat gamelannya. Dulu di Terengganu ada buat gamelan tapi saya pun ada nak *talipon* [telefon] dia ada *hak* [yang] rosak-rosak tu saya nak beli la ganti dia kata "tak buat dah gamelan". Alah ke Batu Pahat nuh rasa ada, ada kawan saya dulu nama dia Sudirman dia *wak*[buat] gamelan besi tapi tak tahu macam mana ada buat lagi ke tidak. Tapi setahu saya kawan saya tu dia *order* [pesan] daripada Indonesia. Jadi *gi* [pergi] nga kapal terbang lagi, yela mahal pun takpa *doh* [sebab] nak. *Takdok* [tiada] alat yang paling mudah sekali ini dialah berbakat kejap saja boleh main.

NIN : Adakah seni gamelan ini tetap pada satu jantina ataupun terbuka kepada sesiapa sahaja?

EMG : Ouh tak bagi saya sesiapa sahaja boleh mungkin —, mungkin di Kelantan ni mungkin *ore* [orang] perempuan *takleh* [tak boleh] buat persembahan lagi *ore* [orang] jate sahaja. (Bunyi tukang besi) ada baiknya tapi bagi saya *takdok* [tiada] *complain* [mengeluh] apa-apa. Jadi ikut *syara'* [patuh islam] bagusla bagi saya.

NIN : (Bunyi tukang besi) Siapa yang menginspirasikan cikgu untuk belajar gamelan?

EMG : Saya sebabnya kebetulan sahaja, Allah belaka, ketentuan Dia belaka (bunyi tukang besi) Allah punya apa (berfikir) saya ikut apa, saya pun tak tahu bahawa saya minat gamelan tu (bunyi tablet dialihkan) peluang untuk belajar gamelan tu tidak ada. Takut jugak nak belajar gamelan. Tapi sebab ada khusus satu tahun, tahun berapa saya tak ingat, di Batu Pahat, yang mana rakan saya ni yang jadi pensyarah mengajar

gamelan di situ jadi, saya kata "oh ini yang terbaik skali untuk mengajar, mudah". Jadi kita ni nak mudah dan nampak menarik. Itu Allah bagi. Budak mari sini pun dalam singkat pun boleh buat persembahan. Tapi dengan saya kena berdisiplin, saya jerkoh [tengking] la.

NIN : Bagaimana cikgu boleh terfikir untuk menjadi cikgu gamelan dan buka tempat seni ni?

EMG : Ni pun Allah jugok (ketawa kecil). Dulu ada lah saya, takdok dinding, ada atap sahaja, tidok molek ginimo, bocor, setakat ni sahaja (tunjuk ke ruang dewan). Ada mereka daripada Kuala Lumpur, jabatan yang kebudayaan seni, mari jalan sini. "Eh molek barang-barang tak teratur. Awak nak bantuan ke?" Saya kata nak lah, kita *apply*, gi temuduga, Alhamdulilah dapat, dapat banyak jugok lah duitnya. Boleh pasang *aircond*. Kita takdok duit doh nok bekki nya (ketawa kecil). Saya — (tidak jelas). Tu rebana ubi tu ada kawan saya ni, daripada Thailand dia mari sini, sek dia ada di sini, lepastu ada orang nak pinjam, dia bagi lah pinjam nya. Sebelum saya berkecimpung dalam bidang ni lah. (berfikir) Lepas tu apa dah, orang bagi berapa sen sangat nak pinjam, tak bagi pon. Tak bayar pun ada (bunyi mesin besi). Jadi, tersuara nya nak jual, orang nak jual, jadi saya beli lah rebana ubi. Lepastu hok besar tu, tu lah rebana ubi terbesar saya rasa dalam dunia ni. Lepastu, oleh kerana itu, masa tu Najib nak jadi PM, nak rasmi majlis di Gua Musang. Jadi ada majlis besar-besar, nak rebana, ambik rebana sini lah. Pahtu kito pun kebetulan ada orang nak jual tu ketuk — (tidak jelas, bunyi mesin besi) berukir lah berukir. Takdok doh ore wak loni, lama dah ketuk kelapa ada. Lepas tu ada satu lagi ketuk-ketuk campuran, dia

wak daripada pasu bunga. Ini saya bila gi duduk Amerika, duk balik tu saya tiap-tiap kali cuti kito gi *round* lah. Akhir saya bawa, sewa kereta, bawa family saya ke *New York,* gi ke Kanada apa, gi *round* blako, boleh tengok *Niagara Falls,* semua skali alik atas. Alik bawah ni, *Chicago* dan ke bawah ni biasanya cuti baru pergi. Ada pelajar ada sana, kita senang nak pergi nak cari pelajar. Kita sampai satu bandar, telefon mula ada *directory* tengok dalam buku Muhammad bin goni, telefon "*Hello*, daripada Malaysia? Oo saya pun dari Malaysia juga" Dimana-mana *gi* [pergi] tumpang rumah dia, suka dia saya pergi dengan bini skali, anak-anak saya main dengan budak, suka lah dia. Lepas tu ni *hok* [yang] utara ni saya gi ke mana tu, saya nasib baik nya di Kanada nya di kedutaan Malaysia di Kanada, orang *Kelate* [Kelantan] *hok* [yang] *kijo* [kerja] disitu. Jadi dia kata *gi* [pergi] tidur rumah dia lah jadi gi duduk rumah dia beberapa hari duduk di Kanada. Banyak lah tempat kito *gi* [pergi]. Jadi, oleh kerana itu terfikir saya (bunyi mesin besi) "alah ruginya aku patutnya bawak budak dari Maktab Perguruan Kota Bharu ni *gi* [pergi] melawat." Cari bas, cari yang mana *beso* [biasa] buat ni, jadi kita pun paksa budak ni *gi* [pergi]. Lepas periksa akhir tahun tu pergi ke Bangkok, sampai ke sempadan mana kita gi [pergi]. "kalau tak pergi tok pah [*pass*] la mg" Budok-budok tahu saya bekeng. Budok-budok dari Sabah Sarawak pun ada, banyak-banyak tempat pun ada. Gi sampai Ayuthia, jumpa itu dia tu, bangunan lama-lama, jumpa ada jual banyak jugok. Gi beli lah wak balik. Lepas tu sewa pulok, gi beli lagi, gi nga van pulok, naik van duo ore. Sampai ke Ayuthia tu, kito tok reti kecek Siam nya. Nasib baik ada kamus Bahasa Inggeris, Thai — (tidak jelas). Gi sampai tempat di Siam tu, "I want to buy ni ni" lepas tu kito pun tunjuk gambar gedobok (ketawa). *Takdok* [tiada] sini

jadi *gi* [pergi] ke tempat lain *pastu* [lepas itu] *oyak* [cakap] "I want to buy –" ohh kena *gi* [pergi] kedai muzik. Sampai ke Ayuthia nya *wak* [buat] balik, penuh satu van. Saya suka, saya *adventurous* [mencabar] lah hidup saya ni. Boleh bawak *keto* [kereta] bawa van saya sampai kat Ayuthia, seronok. Jadi itu barang-barang *kalu* [kalau] orang lain pun ada nak jual dia mari cari saya. Saya pun nasib baik berkenalan dengan tukang ukir *wak* [buat] *nyakut* [sangkut] gong (tunjuk ke arah gong) semua comel dah la, *loni* [sekarang] *takdak* [tiada] dah *punoh* [rosak] *belaka* [semua] dah nak buat takdak dah. Tengku Anis pun mari melawat rumah saya ni.

NIN : Sudah berapa lama cikgu berada dalam seni gamelan ni? Berapa tahun?

EMG : Gamelan saya — tahun *dua ribu* [2000] pencen jadi tahun *dua ribu* [2000] la. Lepas tahun *dua ribu* [2000] saya bawak kawan saya pergi ke Batu Pahat beli alat gamelan. Lepas pada tu saya pun dah ada alat gamelan *hok* [yang] saya pinjam daripada MP di Terengganu. Lepastu semua alat-alat tu saya hantar balik *belaka* [semua] dah. Saya tak mahu mati *besok* [nanti] jadi _ __ hantar MP Tengku Mizal hantar balik situ.

NIN : Bagi cikgu alat muzik mana yang paling mudah dan yang paling susah untuk cikgu ajar pada murid?

EMG : Bagi sayanya, mudah sekali gamelan la.

NIN & WNM : Alat muzik gamelan (bercakap serentak)

EMG : Oh, alat muzik gamelan mana-mana alat muzik gamelan mudah belaka [semua]. Tetapi payah sikitnya *hokni* [yang ini] la (tunjuk ke arah alat muzik sarong) sarong ni payah sikit nya. Macam _ _ _ _ kata "tapi tak payah mana jugak, berbakat boleh la"

NIN : Bagi cikgu, berapa lama masa untuk cikgu belajar satu jenis alat muzik gamelan ni?

EMG : Ouh saya boleh katakan tak belajar pergi tengok tempat kursus di Batu Pahat tu saya pun tak berani main sangat. Alat tak banyak kita bagi orang lain la main tapi di situ saya tiru la, nak buat macam mana ada alat aku boleh buat kata. *Mugo* [sebab] saya tak main jugak, mari sini *duk* [duduk] suruh orang saja mainnya. Jadi kalau saya ajar, saya tahu ajar sahaja tapi sebentar nya pandai murid lagi daripada saya (ketawa). Murid main, saya bagitahu saja. Tu dengar tak *sedak* [sedap] kita bagitahu. Itulah pandai murid pada saya, saya ajar sahaja. Saya pun tak main jugak tu tak main.

NIN : Berapa lama persembahan gamelan, satu persembahan tu berapa minit?

EMG : Ouh tak lama, lama-lama orang *boring* [bosan] *belaka* [semua] (senyum). Dia jadi lagu-lagu rock, lagu joget apa semua. Biasanya dia bergantung la, kalau majlis penyampaian PIBG, hadiah ke lama la kita main "Kueng Kueng", lembut je kita main mengiringi penyampaian sijil-sijil ke apa-apa hadiah. *Duk* [tengah] main dia saja lima minit *padan* [sesuai] dah satu dua lagu. *Duk* [Tengah] main lagu sama pun tak apa tak boring *[bosan].*

NIN : Adakah terdapat alat muzik gamelan ni yang harus dimainkan oleh dua

ataupun tiga orang?

EMG : Gamelan ni boleh dua tiga orang tetapi tak tahu gendang kalau nak main dia saja tu tak menarik tapi boleh. Mana-mana pun boleh nak main. Nak main "Ting Ting" boleh kalau dua tiga orang boleh. Tapi mestilah apa orang putih kata "the more, the merrier" makin ramai lagi makin baik (bersin).

NIN : Dalam satu persembahan gamelan ni, berapakah orang biasanya yang diperlukan?

EMG : Saya rasa nak *takdak* [tiada] sepuluh orang hajatnya. Tapi bergantung la, kalau enam orang pun tak apa. Ada dua belas orang pun tidak apa. Dia boleh main gendang yang lain-lain lagi.

NIN : Untuk persembahan gamelan ni, dia ada penyanyi ke alat muzik sahaja?

EMG : Kita tak ada penyanyi, kita alat muzik sahaja (selesema).

NIN : Tuan pernah menerima lawatan dari mana-mana sekolah ke untuk mengajar gamelan ni?

EMG : *Gi* [pergi] mengajar ko?

NIN : Mari sini (tunjuk dewan ini)

EMG : Mari sini ada la, sekolah dekat-dekat sini Sekolah Kebangsaan Sri Wakaf Bharu, Sekolah Menengah Mahmud Mahyiddin. Dia bermusim, *wak* [buat] sekali lepastu *takdak* [tiada] lama kalau cikgu dia nak tu mari pulak gitu la. Lepastu ada juga

daripada MP Gaya ke apa dulu ada mari *nga* [dengan] lain-lain sekali duduk *sekerat* [separuh] hari belajar gamelan disini. Saya kata tadi daripada Chiang Mai mari sini, lepastu ada gambar saya tapi saya tak cuci-cuci lagi adanya nak ambil gambar nak *lekat* [tampal] situ (tunjuk arah album gambar atas meja) nak *gi* [pergi] kedai nak cuci tu malas. Jadi banyak la jugaknya budak-budak kampung sini pun ada, dia ada *mood* dia, *mulo* [dulu] ada dikir barat tiap-tiap malam ada sini lepastu senyap *takdok* [tiada] apa satu. Saya pun rasa habis dah la saya nak itunya, tapi anak saya ada ngajar di sekolah di Islah tu. Dia pun taknak ganggu sangat saya bila saya ada ni, kalau saya *takdak* [tiada] barulah (gelak kecil). Anak saya pun boleh cikgu-cikgu muzik *belaka* [semua], mungkin *takdak* [tiada] gak dia urus la. Jadi sayang jugak la banyak la macam-macam ada alat orkestra, tradisional, cukup la.

NIN : **Untuk membuat persembahan, apakah persediaan sebelum melakukan persembahan?**

EMG : Persediaan kita kena tanya penganjur tu untuk apa. Jadi diatas kita ada jugak persembahan di —, banyak jugak persembahannya. Biasa kita tanya biasanya mengiringi masa masuk, keluar, ada la selingan masa-masa makan. Jadi kita bawak la dalam kira-kira sepuluh orang kita bawaknya, ramai orang banyak lagi kita kena bawaknya (alat muzik). Jadi biasa kita bawak set yang ada nya kat sini campur dengan gong, dengan gendang-gendang apa semua sekali, kalu *hok* [yang] jenis sarong barung kita *packing* [bungkus] kita bawak la. (Tunjuk arah alat gamelan) sarong baron pekin, dengan bonang kita bawak, gambang kita bawak, enam tujuh alat kita bawak lepastu gendang, (sedang melihat kawasan alat muzik) bergantung

kepada itu la (cikgu bangun dari tempat duduk ambil album gambar di atas meja). (Cikgu berjalan ke tempat duduk sambil memegang album gambar di tangan) Rancangan ada tapi nak buat tu *dale* [dalam] buku tebal apa semua sekali. (Memberikan album gambar untuk kami melihat murid-murid yang pernah datang untuk belajar gamelan)

NIN : Untuk buat satu persembahan tu, berapa lama agak-agak latihan untuk bersedia?

EMG : Tak lama, kena berbakat tu, dua tiga kali mari jah.

NIN : Sudah berapa tahun lama pusat kesenian muzik tradisional dan galeri ini ditubuhkan?

EMG : Ouh tu patut saya tulis tarikh tu (ketawa kecil). Lama dah ni —. Saya pun tak ingat. Ada la *dale* [dalam] *lima belas* [15] tahun dah. Saya pencen, tahun *dua ribu* [2000] —.

WNM : Anggaran 15 tahun la?

EMG : Haaa

NIN : Adakah pusat kesenian ini masih dibuka untuk menerima kedatangan pelancong luar atau sudah pun tutup?

EMG : Saya bersedia sahaja, bila masa sahaja, selagi saya masih hidup lagi, boleh je. Saya berterima kasih kepada Allah bagi saya ni tak caj apa-apa lah nak mari, nak belajar, kita ajar sahaja.

NIN : Apakah cabaran yang cikgu hadapi selama berada dalam bidang seni gamelan ini?

EMG : Cabaran kita, orang-orang tok mari lah. Saya ajar _ _ _ _ tapi, pelajar bila tak *consistent* [konsisten] *takdak* [tiada] nak belajar serius. Kalau bagus, kita boleh lepaskan dia. Ada lah *hok* [yang] mari-mari, pasukan pasukan _ _ _ _ Bila *hok* [yang] pandai, ada persembahan apa-apa, awak pergi *wak* [buat] persembahan, alat ambik sini (mendengus) mari sekali dua, *hile* [hilang]. Kalau dia bagus takpe alat beli dah, cuma, bawak alat pergi, jaga supaya jangan rosak (bunyi tablet dialihkan) memang nak bagi lah. Tu sumbangan saya nya. Cabaran situ lah. Saya nak alik saya mengajar tak masalah apa, tapi alik lainnya ialah orang. Nak menguruskan manusia nak mari belajar. Pengurusan manusia tu *payoh* [susah]. Nak ajar, alat apa cukup belaka. *Free or charge* belajar. Saya *hok* [yang] bayar.

NIN : Sepanjang cikgu jadi cikgu gamelan ni, boleh cikgu kongsikan pengalaman manis dan pengalaman pahit cikgu?

EMG : Saya rasa *takdok* [tiada] *hok* [yang] pahit. Rasa (bunyi burung) bereh semua. Boleh buat persembahan _ _ _ _ (bunyi burung) saya rasa gembira la. Kita ada van sendiri untuk punggah barang. *Takdok* [tiada]masalah apa pun. Masalah dulu duit tu saya tak kisah sangat. Ada duit kita bagi ke pelajar. Tapi iya lah budak-budak pun dia masuk bayar kejap, lepas tu dia kerja apa, saya tanya *"apa awak tak mari berlatih ni?" "nak berlatih gane cikgu, kito kijo loni"* kijo swasta ke gapo ni.

TAMAT BAHAGIAN 2

BAHAGIAN 3: SUMBANGAN

NIN : **Adakah cikgu menerima tawaran untuk mencipta lagu untuk pihak lain? Kalau ada, cikgu meminta bayaran atau sekadar penghargaan?**

EMG : Tiada, masa di Maktab *mulo* [dulu] pernah minta nak buat slot lagu nasyid la. Ha pernah buat rakaman di radio, pernah keluar radio. Itu kita tak mintak bayaran tapi radio bagi bayaran. Tapi duit kita bagi kepada pelajar di Maktab pado pemain muzik apa semua sekali. Ciptaan sendiri tapi teruk juga nak boleh lima lagu seminggu tu, nak buat lirik lagi oii teruk tapi nasib baik pelajar ada. Kita buat muzik kita bagitahu ke pelajar-pelajar tu buat lirik. Bagi saya *payah* [susah] lirik lagi daripada *wak* [buat] muzik. Muzik pun kita nak-nak idea tu tiap-tiap minggu lima lagu seminggu berat jugak tapi tahu sekarang boleh buat lagi ke tak tahu takut jem dah (ketawa).

NIN : **Dalam banyak-banyak persembahan cikgu buat, apakah persembahan terbesar yang cikgu pernah terlibat dan pernah buat?**

EMG : Bukan gamelan saja la *hok* [yang] saya buat tadi. – Pesta "Gendang Seribu" di stadium, pahtu yang terbesarnya masa tu belum serbu Amerika la "Seribu Gendang". Dulu banyak pasukan rebana ubi, ada dalam *enam puluh* [60] pasukan tapi sekarang nak cari *empat* [4] pasukan pun *payah* [susah]. (bunyi mesin besi) Pasal tak main gak mula hilang, rosak apa la banyak musuh rebana-rebana ni, anai-anai la bubuk la. Lepastu tambah-tambah kita di kampung pula bukan rumah kaya tempat *takdok* [tiada] kena hujan ke rosak barang.

NIN : **Adakah terdapat sebarang sumbangan yang cikgu bagi yang memberi impak positif dalam kalangan anak-anak muda sekarang?**

EMG : Sumbangan main muzik ke?

NIN : **Haa main muzik.**

EMG : Saya pun tidak tahu saya tak pernah – ujikaji, tak pernah soal selidik tanya tapi anak saya ada la *gi* [pergi] amik kursus muzik di UPSI (Universiti Pendidikan Sultan Idris) sebab dia ada *basic* [asas] kat sini. Lepastu anak saya nombor enam nombor tujuh muzik, anak nombor dua cikgu muzik. Jadi hok lain saya tak tanya macam mana. *Abih* [habis] tu gak *abih* [habis] gitu.

TAMAT BAHAGIAN 3

BAHAGIAN 4: HARAPAN

NIN : **Apakah pendapat cikgu terhadap anak muda zaman sekarang yang kurang gemar terhadap alat tradisional ini?**

EMG : (ketawa) Susahnya harini budak-budak minat ke *talipom* [telefon]. Duk masjid pun "Assalamualaikum" tu bukkk (kesan bunyi) *talipom* [telefon] selalu, *semaye* [solat] habis *semaye* [solat] pun telefon dah. Kita pun pasal mari dalam jiwa tu *kalu* [kalau] dia nak dia mari cari nak belajar muzik gak dia mari cari beberapa orang nak belajar muzik *takdak* [tiada]. Saya pun takleh kata apa, kalau minat, macam saya, saya cari

sendiri. Dulu ada la mula-mula pencen ada mari tiap-tiap *male* [malam] belajar muzik tak kira la gamelan ke apa-apa takpa. Tapi *payah* [susah] sekarang ni. Saya bersedia kalu nak mari belajar saya bersedia untuk ajar. *Free* [percuma] sahaja saya ajar. Lepastu tempat pun boleh kira *okay* [baik] la, nak gi kencing pun bilik air ada (ketawa).

NIN : Adakah cikgu ada tips kepada anak muda zaman sekarang untuk mencemburui dan mencuba seni gamelan?

EMG : Tiada tiada, serah pada sendiri, minat. "Nak seribu daya, taknak seribu dalih". Saya *takdak* [tiada] susah payah mana nak cari apa nak galak apa *takdak* [tiada].

NIN : Apakah harapan cikgu yang masih cikgu rasa belum tercapai?

EMG : Saya puas hati *belaka* [semua] dah *hok* [yang] gini-gini sayanya *last* [terakhir] sekali dengan tokoh seni ada dia beri pengiktirafan negeri ke negara kepada saya tu lepastu saya pun tidak harap-harap sangat benda begitunya tapi dia bagi kita ambil jadi alhamdulillah, Allah la jugak bagi. Cuma semua ni bagi saya Allah *hok* [yang] bagi *belaka* [semua], kitanya tak *seko* [sangka] la sayanya daripada budak bodoh dulu sampai ke peringkat macam ni. Bukan hebat mana sangat jugak tetapi *okay* [baik] (bangga).

NIN : Untuk soalan terakhir, apakah usaha yang boleh dilakukan oleh kerajaan untuk memartabatkan seni gamelan ini?

EMG : Oh, kalau katalah kerajaan sendiri sebenarnya bergantung kepada kerajaan. Kalau

kerajaan sendiri tak minat kerajaan tiada. Kerajaan bila kalau apa-apa sahaja bukan gamelan sahaja jadi ada majlis apa-apa guna pakailah persembahan-persembahan ni. Gamelan ke, muzik wayang kulit ke, apa-apa sahaja silat ke sentiasa guna pakai lebih-lebih lagi gamelan. Di sekolah pun ada gamelan boleh guna pakai gamelan di sekolah bergantung kepada kerajaan sebabnya nak hidup kan tu banyak jugak modal, dah la belajar, guna masa lepastu pulak nak beli alat pulak, rosak kena *bekki* [baiki] pulak. Semua kos tapi kalau tidak ada galakan daripada kerajaan dengan buat sendiri, ia boleh jugak tapi begitu sahaja la. Cuma kita perlu kerajaan. (bunyi mesin besi)

NIN : Dengan ini tamatlah sesi temubual mengenai pengalaman dan sumbangan cikgu Mohd Ghani, kami mengucapkan terima kasih diatas kesudahan dan kerjasama yang diberikan oleh beliau dalam menyempurnakan wawancara ini. Adalah diharapkan dengan hasil temubual ini dapat menyumbang kepada perkembangan ilmu dalam bidang gamelan para penyelidik pada masa akan datang. Sekian Terima Kasih.

EMG : Terima kasih, bila-bila masa, ada apa-apa boleh mari sini.

LAMPIRAN

LOG WAWANCARA

LOG WAWANCARA

Berikut merupakan ringkasan temubual bersama Encik Mohd Ghani mengenai seni gamelan.

MASA	SUBJEK	NAMA/TEMPAT/RUJUKAN
BAHAGIAN 1: LATAR BELAKANG TOKOH		
1:18 - 1:33	Memberitahu nama penuh beliau	• Hanafi @ Mohd Ghani Bin Daud @ Wan Daud
1:37 - 2:17	Menerangkan nama panggilan beliau di kalangan keluarga dan rakan kerja	• Cikgu Nafi • Maktab Perguruan Kota Bharu • Sekolah Menengah Ismail Petra • Cikgu Ghani • Hanafi
2:39 - 3:40	Menerangkan tempat beliau dilahirkan dan dibesarkan.	
3:58 - 5:26	Menceritakan latar belakang ibu dan ayah beliau.	
5:27 - 13:26	Memperkenalkan ahli keluarga beliau.	• Pejabat Pendaftaran Negara • Kota Bharu • Munirah • Maktab Perguruan Bahasa Antarabangsa • Kuala Lumpur • England • Mohd Hamdi Bin Hanafi Al Ismat Mad Ghani • Sekolah Kebangsaan Islah • Mukhlisah

		• Putrajaya • Shah Alam Kuala Lumpur • Maisarah • Sekolah Kebangsaan Seri Hartamas Kuala Lumpur • Madaha • UiTM Machang • Tapah • Mukhrisah • Sekolah *Cochrane* Kuala Lumpur • Mursyida • Kementerian Pelajaran • Sekolah Islah Kota Bharu
13:27 - 15:43	Menceritakan hobi beliau.	• Tumpat
15:45 - 46:57	Menerangkan cita-cita dan perjalanan beliau.	• Tumpat • Pengkalan Kubor • Kelantan English School Kota Bharu • Jabatan Kerja Raya • Kelantan • Sekolah Menengah Rendah Kuala Krai • Maktab Perguruan Bahasa Kuala Lumpur (Language Institute) • Lembah Pantai • Suk Tiong • Besejayatiraka • *Royal School of Music London England* • Abdullah Bukhari • Sekolah Menengah Ismail Petra Kota Bharu • Sultan Ismail College • Pejabat Pelajaran • Jabatan Pendidikan Kelantan • Nik Hassan Nik Abdul Rahman • Tumpat • Kok Keli

		• SM Zainab • SM Dato' Mahmud Tanah Merah • SM Chung Hwa • Maktab Perguruan Ilmu Khas KL • Stadium Merdeka • Hashim Bin Ahmad • Perlis • Murad Abdul Hamid • Johor • Ahmad Bin Hashim • Sekolah Menengah Indera Putra KB Wakaf Mek Zainab • Amerika • Ahli Mangku Negara • Encik Nazri bin Ahmad • Amerika Syarikat • DePaul University • Chicago
47:02 - 59:40	Menceritakan perjalanan hidup beliau di Chicago dan sebagainya.	• Chicago • DePaul University • Amerika • Tuanku Mahkota • Kerabat Diraja Kelantan • Keputeraan Tuanku Sultan Ismail • MPIK • Tengku Faisal • Setia Mahkota Kelantan • Bunohan • Encik Umar • Mok Yong • Perancis • Malaysia • Paris
BAHAGIAN 2: SEJARAH/PENGALAMAN GAMELAN		
1:02:22 - 1:08:04	Menceritakan serba sedikit tentang gamelan.	• Maktab Perguruan Ilmu Khas • Kuala Lumpur

		• Maktab Perguruan Batu Pahat • Batu Pahat • MP Terengganu • Chiang Mai • Thailand
1:11:52 - 1:13:22	Menerangkan asal usul gamelan.	• Indonesia • Jakarta • Bandung • Malaysia • Terengganu • Batu Pahat • Sudirman
1:15:10 - 1:24:21	Menceritakan bagaimana beliau terfikir untuk membuka tempat seni.	• Kuala Lumpur • Jabatan Kebudayaan Seni • Thailand • Najib • Perdana Menteri • Gua Musang • *New York* • Kanada • *Niagara Falls* • Ayuthia • Tengku Anis
1:28:47 - 1:37:04	Menunjukkan gambar-gambar pelawat pusat kesenian	• Sekolah Kebangsaan Sri Wakaf Bharu • Sekolah Menengah Mahmud Mahyiddin • MP Gaya • Chiang Mai
1:37:10 - 1:37:23	Menerangkan persediaan sebelum persembahan.	• Sarong baron • Gong • Gendang-gendang • Gambang • Bonang
1:38:47 - 1:40:33	Menceritakan cabaran sewaktu berada dalam bidang seni gamelan	• Pengurusan manusia
BAHAGIAN 3: SUMBANGAN		

1:42:01 - 1:43:24	Menceritakan tawaran mencipta lagu.	• Radio • Maktab
1:43:26 - 1:44:30	Menceritakan persembahan terbesar yang beliau pernah terlibat.	• Gendang Seribu • Amerika • Rebana Ubi
BAHAGIAN 4: HARAPAN		
1:47:25 - 1:47:50	Memberikan tips kepada anak muda yang ingin menceburui seni gamelan.	• "Nak seribu daya, tak hendak seribu dalih."
1:48:46 - 1:50:40	Memberi cadangan kepada kerajaan untuk memartabatkan seni gamelan.	• Majlis • Gamelan • Wayang Kulit

DIARI KAJIAN

DIARI KAJIAN

MASA	TARIKH	PERKARA	TINDAKAN
8.00 A.M	11/10/2023	• Puan Nurulanissa memberi penerangan tentang subjek yang diambil pada semester ini "Oral History" dan Puan Nurulanissa membuat keputusan untuk memilih tema "Tokoh Artis Veteran" sebagai tugasan projek kajian lisan kami pada semester ini. • Puan Nurulanissa menerangkan tentang projek kajian lisan ini dan meminta kami untuk membentuk kumpulan sebanyak dua orang satu kumpulan dan kemudian boleh mencari dahulu tokoh-tokoh yang sesuai sesuai dengan kriteria yang diberitahu oleh	• Kami mencatat sedikit sebanyak tentang maklumat projek yang akan kami jalankan pada semester ini. • Kami memilih rakan sekumpulan kami (2 orang satu kumpulan) dan memikirkan tentang tokoh yang akan dipilih.

		Puan Nurulanissa.	
1.30 P.M	12/10/2023	• Puan Nurulanissa memaklumkan kepada kami tentang perubahan tema kajian lisan pada semester ini kepada "Tokoh Warisan Budaya dan Tokoh Kandungan Tempatan".	• Kami mencari tokoh yang sesuai dengan tema yang diberi oleh Puan Nurulanissa.
10.00 A.M	15/10/2023	• Kami membuat pencarian tentang "Tokoh Warisan Budaya dan Tokoh Kandungan Tempatan" di media sosial dan bertanya kepada rakan-rakan atau keluarga tentang rokoh projek kami.	• Kami berbincang dan membuat pilihan untuk memilih Encik Mohd Ghani Bin Daud sebagai Tokoh Warisan Budaya kerana beliau merupakan seorang guru veteran yang mengajar gamelan.
9.30 A.M	18/10/2023	• Bertanya kepada Puan Nurulanissa tentang tokoh yang dipilih oleh kami berdua sebagai projek kajian lisan.	• Kami mendapat persetujuan daripada Puan Nurulanissa untuk meneruskan dengan pemilihan tokoh kami.
12.00 P.M	1/11/2023	• Kami menghubungi Encik Mohd Ghani	• Kami mendapat persetujuan dari Encik

		Bin Daud untuk bertanyakan tentang kesudian beliau untuk kami menemubual beliau.	Mohd Ghani.
9.30 A.M	15/11/2023	• Kami menunjukkan draf soalan yang akan ditanya kepada Encik Mohd Ghani kepada Puan Nurulanissa untuk mendapatkan kelulusan soalan tersebut.	• Kami dikehendaki untuk memperbaiki balik soalan tersebut.
8.30 A.M	29/11/2023	• Kami membuat perundingan secara bersemuka dengan Puan Nurulanissa tentang soalan-soalan yang akan ditanyakan kepada Encik Mohd Ghani Bin Daud.	• Kami mendapat kelulusan dengan soalan-soalan untuk di temubual.
1.00 P.M	3/12/2023	• Menghubungi Encik Mohd Ghani Bin Daud.	• Untuk menetapkan tarikh, masa dan lokasi untuk kami menemu bual beliau.
11.00 A.M	6/12/2023	• Surat pengesahan projek bagi subjek IMR604: Oral Documentation	• Kami sudah menerima surat pengesahan dari pihak HEA melalui e-mel.

8.33 A.M	18/12/2023	• Temubual secara bersemuka bersama Encik Mohd Ghani Bin Daud di Pusat Kesenian Muzik Tradisional dan Galeri di Wakaf Bharu.	• Temubual bermula
10.30 A.M	18/12/2023	• Temubual selesai	• Kami berterima kasih kepada Encik Mohd Ghani Bin Daud kerana sudi untuk ditemubualkan tentang projek kajian lisan kami dan kami juga memberi sedikit buah tangan kepada beliau sebagai tanda penghargaan.

SENARAI SOALAN

Sebelum interview

A) LATAR BELAKANG TOKOH

1. Apakah nama penuh tuan?
2. Apakah nama panggilan tuan di kalangan keluarga atau rakan kerja?
3. Berapakah umur tuan?
4. Di mana tuan dilahirkan dan dibesarkan ?
5. Berapa bilangan adik beradik tuan dan tuan adalah anak yang ke?
6. Boleh tuan ceritakan sedikit latar belakang tentang ibu dan ayah tuan?
7. Di manakah adik beradik tuan sekarang?
8. Adakah tuan sudah berumah tangga?
9. Adakah tuan sudah mempunyai cahaya mata?
10. Boleh ceritakan sedikit tentang latar belakang isteri tuan?
11. Boleh tuan ceritakan sedikit latar belakang tentang anak-anak tuan? Apa nama anak-anak tuan dan berapa umur beliau?
12. Apakah hobi tuan pada masa lapang?
13. Apakah cita-cita tuan sewaktu kecil dahulu?

B) LATAR BELAKANG PENDIDIK

1. Pendidikan awal sekolah tuan di mana?
2. Pendidikan sekolah menengah tuan di mana?
3. Selepas tamat sekolah menengah, di manakah tuan melanjutkan pelajaran?
4. Apakah bidang yang diambil sewaktu tuan belajar?
5. Adakah tuan minat dengan bidang yang tuan ambil?
6. Adakah tuan pernah terfikir untuk tukar bidang semasa belajar?
7. Apakah pengalaman pahit yang tuan tidak dapat lupakan sewaktu belajar dahulu? Tak kisah semasa zaman sekolah atau universiti.
8. Apakah subjek kegemaran tuan sewaktu di sekolah?
9. Apakah pengalaman manis yang tuan tidak dapat lupakan sewaktu belajar ?

10. Pernahkah tuan terfikir untuk berhenti belajar sewaktu dalam proses belajar?
11. Semasa tuan melanjutkan pelajaran, adakah cikgu menerima sebarang biasiswa atau tajaan/ pinjaman ataupun dibiayai secara sendiri?
12. Semasa melanjutkan pelajaran, adakah tuan seorang yang aktif bersukan atau lebih aktif dalam program?
13. Program jenis apa yang tuan suka semasa belajar?
14. Pernahkah tuan menjadi sukarelawan di mana2 program sewaktu belajar?
15. Tuan pernahkah menganjurkan sebarang program di tempat belajar?
16. Pernahkah tuan ditawarkan untuk sambung belajar dalam bidang lain?

C) PENGALAMAN KERJAYA

1. Apakah pekerjaan tuan yang pertama sebelum menceburi bidang ini?
2. Dimanakah pekerjaan tuan sebelum menceburi bidang seni gamelan?
3. Bagaimanakah proses tuan untuk memasuki alam pekerjaan sebagai seorang pensyarah?
4. Bolehkah tuan berikan nama universiti mengikut dari awal-awal tuan menjadi pensyarah sehingga tuan bersara sebagai seorang pensyarah?
5. Subjek apakah yang diajar oleh tuan semasa berkhidmat sebagai seorang pensyarah?
6. Adakah tuan pernah memegang apa-apa jawatan semasa berkhidmat sebagai seorang pensyarah?
7. Berapa lama tempoh tuan bekerja sebagai seorang pensyarah?
8. Apa pengalaman manis tuan semasa bekerja sebagai pensyarah?
9. Apakah pengalaman pahit atau pengalaman yang tuan tidak dapat lupakan semasa tuan bekerja sebagai seorang pensyarah?
10. Apakah kejayaan tertinggi tuan semasa bekerja sebagai seorang pensyarah?
11. Pada tahun berapakah tuan bersara sebagai seorang pensyarah?

D) SEJARAH/ PENGALAMAN

D.1 SEJARAH GAMELAN

1. Boleh tuan ceritakan serba sedikit tentang gamelan ini?
2. Apakah keistimewaan gamelan ini?
3. Apa yang membuatkan tuan tertarik dengan bidang ini berbanding bidang lain?
4. Siapakah yang mengajar tuan bermain alat-alat gamelan ini?
5. Seni gamelan ni diwarisi oleh siapa-siapa dalam ahli keluarga tuan ?
6. Adakah gamelan ini terdiri daripada alat Malaysia?
7. Bagaimana tuan tahu tentang kewujudan seni gamelan ini?
8. Adakah tuan harus menyertai program atau bengkel dalam bidang gamelan ini bagi mempelajari alat muzik ini?
9. Sejak bila tuan sedar yang tuan minat dengan alat muzik ini?
10. Dari manakah tuan dapat alat-alat muzik seperti ini?
11. Adakah seni gamelan ini tetap kepada satu jantina atau terbuka kepada sesiapa sahaja yang berminat?
12. Siapakah yang menginspirasikan tuan untuk belajar seni gamelan ini?
13. Apakah kelemahan gamelan ini?
14. Bolehkah tuan memperkenalkan alatan gamelan kepada kami?
15. Apakah yang membuatkan gamelan ini istimewa untuk tuan?

D.2 PENGALAMAN TOKOH SEBAGAI SEORANG GAMELAN

1. Bagaimanakah tuan boleh terfikir untuk menjadi seorang gamelan?

1. Adakah tuan pernah dijemput untuk mengajar gamelan ini di tempat lain?

2. Sudah berapa lama tuan berada dalam seni gamelan ini?

3. Apakah tugas tuan sebagai cikgu gamelan?

3. Boleh tuan memperkenalkan sedikit sebanyak jenis alat yang ada di sini?

4. Alat muzik manakah yang tuan rasa paling mudah untuk mengajar?

5. Berapa lama masa untuk tuan mengambil masa untuk belajar satu jenis alat muzik tersebut?

6. Apakah alat muzik yang paling susah untuk dipelajari oleh tuan?

7. Berapa lamakah persembahan gamelan?

8. Tuan juga mengajar anak murid untuk bermain alat muzik ini kan? Sepanjang pengalaman tuan mengajar, alat muzik manakah yang paling mudah dipelajari dan paling susah dipelajari oleh anak murid yang tiada pengalaman dalam bidang ini?

9.. Adakah terdapat alat muzik yang harus dimainkan oleh 2 atau 3 orang?

10. Berapakah orang biasanya yang diperlukan untuk membuat persembahan gamelan ini?

11. Adakah terdapat penyanyi dalam kumpulan gamelan ini? atau sekadar bermain alat muzik sahaja?

12. Tuan pernah menerima lawatan dari mana-mana sekolah ke untuk mengajar tentang gamelan ini?

13. Adakah tuan pernah berkerjasama dengan pihak luar untuk mempersembahkan seni gamelan ini?

14. Adakah tuan pernah dijemput untuk membuat persembahan?

15. Apakah persediaan sebelum melakukan persembahan tersebut?

16. Berapa lamakah agak2 latihan untuk membuat satu persembahan?

17. Sudah berapa tahun lama pusat kesenian muzik tradisional dan galeri ini ditubuhkan?

18. Adakah pusat kesenian ini masih dibuka untuk menerima kedatangan pelancong luar atau sudah pun tutup?

19. Jika pusat kesenian ini sudah tutup, boleh tuan ceritakan sedikit apa yang menyebabkan pusat kesenian ini ditutup?

20. Apakah cabaran yang tuan hadapi selama berada dalam bidang seni gamelan ini?

21. Apakah kejayaan tuan yang tertinggi yang tuan tidak dapat lupakan?

22. Apakah cabaran yang dihadapi tuan semasa menceburi bidang seni gamelan?

23. Boleh tuan kongsikan sedikit tentang pengalaman manis tuan sepanjang menjadi cikgu gamelan ini?

24. Bolehkah tuan kongsi juga pengalaman pahit sepanjang menjadi cikgu gamelan ini?

E) SUMBANGAN/PENCAPAIAN

1. Adakah tuan menerima tawaran untuk mencipta lagu untuk pihak lain? Jika ya, adakah tuan meminta bayaran atau sekadar penghargaan sahaja?
2. Apakah persembahan terbesar yang tuan pernah buat?
3. Apakah sumbangan yang tuan pernah sumbangkan dalam bidang gamelan ini?
4. Adakah sumbangan tuan dalam bidang gamelan ini membawa kesedaran kepada anak-anak muda diluar sana?
5. Adakah terdapat sebarang sumbangan tuan yang memberi impak positif dalam kalangan anak-anak muda?
6. Pernahkah tuan mendapat apa-apa anugerah sepanjang dalam bidang gamelan ini? Jika pernah, bolehkah tuan beritahu sedikit sebanyak tentang anugerah tersebut?
7. Apakah pencapaian terbesar atau momen yang paling membanggakan dalam hidup tuan yang tidak dilupakan sehingga sekarang?

F) HARAPAN

1. Apa pendapat tuan terhadap anak muda zaman sekarang yang kurang gemar terhadap alat tradisional ini?
2. Boleh tuan berikan sedikit kata-kata untuk anak muda zaman sekarang?
3. Adakah tuan ada tips kepada anak muda zaman sekarang untuk menceburi dan mencuba seni gamelan?
4. Apakah harapan tuan yang masih cikgu rasa belum tercapai?
5. Apakah cara tuan menarik minat anak muda sekarang untuk mencuba gamelan ini?
6. Apakah usaha yang boleh dilakukan oleh kerajaan untuk memartabatkan seni gamelan ini?

Selepas Interview

A) LATAR BELAKANG TOKOH

1. Apakah nama penuh tuan?
2. Apakah nama panggilan tuan di kalangan keluarga atau rakan kerja?
3. Berapakah umur tuan?
4. Di mana tuan dilahirkan dan dibesarkan ?
5. Berapa bilangan adik beradik tuan dan tuan adalah anak yang ke?
6. Di manakah adik beradik tuan sekarang?
7. Adakah tuan sudah berumah tangga?
8. Adakah tuan sudah mempunyai cahaya mata?
9. Apakah hobi tuan pada masa lapang?
10. Apakah cita-cita tuan sewaktu kecil dahulu?

B) LATAR BELAKANG PENDIDIK

1. Pendidikan awal sekolah tuan di mana?
2. Apakah pengalaman manis yang tuan tidak dapat lupakan sewaktu belajar ?
3. Pernahkah tuan menjadi sukarelawan di mana2 program sewaktu belajar?
4. Tuan pernahkah menganjurkan sebarang program di tempat belajar?

C) PENGALAMAN KERJAYA

1. Bolehkah tuan berikan nama universiti mengikut dari awal-awal tuan menjadi pensyarah sehingga tuan bersara sebagai seorang pensyarah?
2. Adakah tuan pernah memegang apa-apa jawatan semasa berkhidmat sebagai seorang pensyarah?
3. Berapa lama tempoh tuan bekerja sebagai seorang pensyarah?
4. Apa pengalaman manis tuan semasa bekerja sebagai pensyarah?

5. Apakah pengalaman pahit atau pengalaman yang tuan tidak dapat lupakan semasa tuan bekerja sebagai seorang pensyarah?
6. Pada tahun berapakah tuan bersara sebagai seorang pensyarah?

D) SEJARAH/ PENGALAMAN

D.1 SEJARAH GAMELAN

1. Boleh tuan ceritakan serba sedikit tentang gamelan ini?
2. Apakah keistimewaan gamelan ini?
3. Apa yang membuatkan tuan tertarik dengan bidang ini berbanding bidang lain?
4. Siapakah yang mengajar tuan bermain alat-alat gamelan ini?
5. Seni gamelan ni diwarisi oleh siapa-siapa dalam ahli keluarga tuan?
6. Adakah gamelan ini terdiri daripada alat Malaysia?
7. Bagaimana tuan tahu tentang kewujudan seni gamelan ini?
8. Adakah tuan harus menyertai program atau bengkel dalam bidang gamelan ini bagi mempelajari alat muzik ini?
9. Sejak bila tuan sedar yang tuan minat dengan alat muzik ini?
10. Dari manakah tuan dapat alat-alat muzik seperti ini?
11. Adakah seni gamelan ini tetap kepada satu jantina atau terbuka kepada sesiapa sahaja yang berminat?
12. Siapakah yang menginspirasikan tuan untuk belajar seni gamelan ini?
13. Apakah kelemahan gamelan ini?
14. Bolehkah tuan memperkenalkan alatan gamelan kepada kami?
15. Apakah yang membuatkan gamelan ini istimewa untuk tuan?

D.2 PENGALAMAN TOKOH SEBAGAI SEORANG GAMELAN

1. Bagaimanakah tuan boleh terfikir untuk menjadi seorang gamelan?
1. Adakah tuan pernah dijemput untuk mengajar gamelan ini di tempat lain?
2. Sudah berapa lama tuan berada dalam seni gamelan ini?
3. Apakah tugas tuan sebagai cikgu gamelan?
3. Boleh tuan memperkenalkan sedikit sebanyak jenis alat yang ada di sini?
4. Alat muzik manakah yang tuan rasa paling mudah untuk mengajar?
5. Berapa lama masa untuk tuan mengambil masa untuk belajar satu jenis alat muzik tersebut?
6. Apakah alat muzik yang paling susah untuk dipelajari oleh tuan?
7. Berapa lamakah persembahan gamelan?
8. Tuan juga mengajar anak murid untuk bermain alat muzik ini kan? Sepanjang pengalaman tuan mengajar, alat muzik manakah yang paling mudah dipelajari dan paling susah dipelajari oleh anak murid yang tiada pengalaman dalam bidang ini?
9.. Adakah terdapat alat muzik yang harus dimainkan oleh 2 atau 3 orang?
10. Berapakah orang biasanya yang diperlukan untuk membuat persembahan gamelan ini?
11. Adakah terdapat penyanyi dalam kumpulan gamelan ini? atau sekadar bermain alat muzik sahaja?
12. Tuan pernah menerima lawatan dari mana-mana sekolah ke untuk mengajar tentang gamelan ini?
13. Adakah tuan pernah berkerjasama dengan pihak luar untuk mempersembahkan seni gamelan ini?
14. Adakah tuan pernah dijemput untuk membuat persembahan?
15. Apakah persediaan sebelum melakukan persembahan tersebut?
16. Berapa lamakah agak2 latihan untuk membuat satu persembahan?
17. Sudah berapa tahun lama pusat kesenian muzik tradisional dan galeri ini ditubuhkan?
18. Adakah pusat kesenian ini masih dibuka untuk menerima kedatangan pelancong luar atau sudah pun tutup?

19. Jika pusat kesenian ini sudah tutup, boleh tuan ceritakan sedikit apa yang menyebabkan pusat kesenian ini ditutup?

20. Apakah cabaran yang tuan hadapi selama berada dalam bidang seni gamelan ini?

21. Apakah kejayaan tuan yang tertinggi yang tuan tidak dapat lupakan?

22. Apakah cabaran yang dihadapi tuan semasa menceburi bidang seni gamelan?

23. Boleh tuan kongsikan sedikit tentang pengalaman manis tuan sepanjang menjadi cikgu gamelan ini?

24. Bolehkah tuan kongsi juga pengalaman pahit sepanjang menjadi cikgu gamelan ini?

E) SUMBANGAN/PENCAPAIAN

1. Adakah tuan menerima tawaran untuk mencipta lagu untuk pihak lain? Jika ya, adakah tuan meminta bayaran atau sekadar penghargaan sahaja?
2. Apakah persembahan terbesar yang tuan pernah buat?
3. Apakah sumbangan yang tuan pernah sumbangkan dalam bidang gamelan ini?
4. Adakah sumbangan tuan dalam bidang gamelan ini membawa kesedaran kepada anak-anak muda diluar sana?
5. Adakah terdapat sebarang sumbangan tuan yang memberi impak positif dalam kalangan anak-anak muda?

F) HARAPAN

1. Apa pendapat tuan terhadap anak muda zaman sekarang yang kurang gemar terhadap alat tradisional ini?
2. Boleh tuan berikan sedikit kata-kata untuk anak muda zaman sekarang?
3. Adakah tuan ada tips kepada anak muda zaman sekarang untuk menceburi dan mencuba seni gamelan?
4. Apakah harapan tuan yang masih cikgu rasa belum tercapai?
5. Apakah cara tuan menarik minat anak muda sekarang untuk mencuba gamelan ini?
6. Apakah usaha yang boleh dilakukan oleh kerajaan untuk memartabatkan seni gamelan ini?

SURAT PERJANJIAN

UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA
PERJANJIAN MENGENAI PROJEK SEJARAH LISAN

Saya HANAFI .... K/P.. pada ....18 - 12 - 2023..........dengan ini bersetuju dengan syarat-syarat temubual yang telah diadakan di antara saya dengan Universiti Teknologi MARA. Syarat-syarat tersebut adalah seperti berikut:

1. Rakaman hasil temubual ini adalah bertujuan untuk kegunaan pengajaran, penyelidikan dan penerbitan tanpa melibatkan bayaran/ tuntutan dari mana-mana pihak. Walaubagaimanapun bagi tujuan selain daripada yang tersebut, persetujuan daripada tokoh perlu diperolehi.
2. Rakaman hasil temubual yang tersebut di atas adalah diserahkan dan menjadi hak milik sepenuhnya Universiti Teknologi MARA untuk penyimpanan kekal dan boleh mengambil apa-apa tindakan yang difikirkan perlu bagi memelihara rakaman dan transkrip ini.
3. Pihak Pengajian Sains Maklumat, Universiti Teknologi MARA boleh membuat transkrip rakaman dan transkrip-transkrip ini perlu/tidak perlu disemak oleh tokoh (nterviewee).
4. Rakaman dan transkrip ini akan dibuka kepada semua penyelidik sama ada dari Malaysia atau luar negara yang bertujuan membuat penyelidikan yang sah dengan syarat: -
   a. Apabila petikan diambil dari rakaman/transkrip ini untuk digunakan di dalam penerbitan, tesis dll., sumbernya (tokoh) hendaklah diakui oleh penyelidik-penyelidik.

....

(Nama Pensyarah: Nurulannisa Binti Abdullah)
b.p. Penolong Naib Canselor
Pengajian Sains Maklumat
Kolej Pengajian Pengkomputeran, Informatik dan Media
Universiti Teknologi MARA (UiTM)

GAMBAR DAN SIJIL PENGHARGAAN

Gambar rajah 1: Penemubual bersama tokoh seni muzik

Gambar rajah 2: Anugerah Tokoh Seni Budaya

INDEKS

A

Askar 6, 7, 12
Allah 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 18, 23, 24,31, 35
Ahli Mangku 16, 18
Ayuthia 25, 26

B

Bahasa Inggeris 4, 26
Batu Pahat 19, 20, 24, 27

C

Chicago 14, 15, 25
Chiang Mai 21, 29

D

De Paul University 14, 15
Dikir Barat 16, 29

E

England 4, 8

F

G

Gendang Seribu 16, 17, 28, 33
Gamelan 17, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 31, 33, 34, 35, 36

H

I

Ijazah 15
Istana 15
Indonesia 22, 23

J

Jabatan 7, 13, 14
Jakarta 23

K

Kota Bharu 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 18, 20, 25
Kelantan 3, 7, 8, 12, 16, 18, 20, 22
Kubang Pasu 2, 3
Kuala Lumpur 4, 5, 7, 8, 9, 11, 19, 24
Koir 11, 15, 16

L

Lagu 11, 22, 28, 32

M

Maktab Perguruan 2, 4, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 25, 26, 32
Muzik 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 26, 30, 32, 33, 34
Malaysia 12, 13, 18, 23, 25
Menteri Besar 21, 25

N

Nasyid 11, 32
Nazir 20
New York 25

O

Olahragawan 6

Orkestra 29

P

Pensyarah 5, 13, 24

Polis 10, 11

Perlis 12, 14

Q

Quran 11

R

Raja 15, 21

Rebana 16, 24, 25, 33

S

SMKIP 2, 9, 10, 11, 12, 12, 16

SK Islah 4, 5, 29

SK Seri Hartamas 4, 5

Sultan Ismail College 9, 12

SM Zainab 11, 12

Stadium 11, 16, 33

Sarong 20, 27, 30

T

Tumpat 3, 5, 7, 8, 10

Tengku 15, 16, 26

Terengganu 20, 23, 26

Thailand 21, 24, 26

Tradisional 29, 30, 34

U

Uitm Machang 5

V

Viola 8, 9, 20

W

Wayang Kulit 16, 22

X

Y

Z